

# ΠΟΙΝΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ

## ΠΡΩΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

### ΓΕΝΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

#### ΠΡΩΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

### Ο ΠΟΙΝΙΚΟΣ ΝΟΜΟΣ

#### Ι. Χρονικά όρια ισχύος των ποινικών νόμων

##### Άρθρο 1

##### Καμιά ποινή χωρίς νόμο

Ποινή δεν επιβάλλεται παρά μόνο για τις πράξεις εκείνες για τις οποίες ο νόμος την είχε ρητά ορίσει πριν από την τέλεσή τους.

##### Άρθρο 2

##### Αναδρομική ισχύς του ηπιότερου νόμου

1. Αν από την τέλεση της πράξης έως την αμετάκλητη εκδίκασή της ίσχυσαν δύο ή περισσότεροι νόμοι, εφαρμόζεται αυτός που περιέχει τις ευμενέστερες για τον κατηγορούμενο διατάξεις.
2. Αν μεταγενέστερος νόμος χαρακτήρισε την πράξη όχι αξιόποινη παύει και η εκτέλεση της ποινής που επιβλήθηκε καθώς και τα ποινικά επακόλουθά της.

##### Άρθρο 3

##### Νόμοι με προσωρινή ισχύ

Νόμοι με προσωρινή ισχύ εφαρμόζονται και μετά την παύση της ισχύος τους σε πράξεις που τελέστηκαν όταν αυτοί ίσχυαν. Κατά τα λοιπά εφαρμόζεται η διάταξη της παραγρ.1 του προηγούμενου άρθρου.

##### Άρθρο 4

##### Επιβολή μέτρων ασφαλείας

1. Τα μέτρα ασφαλείας που προβλέπονται στα άρθρα 68, 71, 72, 73, 74 και 76 επιβάλλονται σύμφωνα με το νόμο που ισχύει κατά την εκδίκαση της πράξης.
2. Στην περίπτωση της παραγρ.2 του άρθρου 2 το δικαστήριο που εξέδωσε την απόφαση αποφασίζει με πρόταση του εισαγγελέα του αν θα διατηρηθούν ή όχι τα μέτρα ασφαλείας που είχαν επιβληθεί.

## **II. Τοπικά όρια ισχύος των ποινικών νόμων**

### **Άρθρο 5**

#### **Εγκλήματα που τελέστηκαν στην ημεδαπή**

1. Οι ελληνικοί ποινικοί νόμοι εφαρμόζονται σε όλες τις πράξεις που τελέστηκαν στο έδαφος της επικρατείας, ακόμη και από αλλοδαπούς.
2. Πλοία ή αεροσκάφη ελληνικά θεωρούνται έδαφος της επικρατείας οπουδήποτε και αν βρίσκονται, εκτός αν σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο υπόκεινται σε αλλοδαπό νόμο.

### **Άρθρο 6**

#### **Εγκλήματα ημεδαπών στην αλλοδαπή**

1. Οι ελληνικοί ποινικοί νόμοι, εφαρμόζονται και για πράξη που χαρακτηρίζεται από αυτούς ως κακούργημα ή πλημμέλημα και που τελέστηκε στην αλλοδαπή από ημεδαπό, αν η πράξη αυτή είναι αξιόποινη και κατά τους νόμους της χώρας στην οποία τελέστηκε ή αν διαπράχθηκε σε πολιτειακά ασύντακτη χώρα.
2. Η ποινική δίωξη ασκείται και εναντίον αλλοδαπού ο οποίος κατά την τέλεση της πράξης ήταν ημεδαπός. Επίσης ασκείται και εναντίον εκείνου που απέκτησε την ελληνική ιθαγένεια μετά την τέλεση της πράξης.
3. Στα πλημμελήματα, για να εφαρμοστούν οι διατάξεις των παραγρ.1 και 2, απαιτείται έγκληση του παθόντος ή αίτηση της κυβέρνησης της χώρας όπου τελέστηκε το πλημμέλημα.
4. Τα πταίσματα που διαπράττονται στην αλλοδαπή τιμωρούνται μόνο στις περιπτώσεις που ειδικά ορίζει ο νόμος.

### **Άρθρο 7**

#### **Εγκλήματα αλλοδαπών στην αλλοδαπή**

1. Οι ελληνικοί ποινικοί νόμοι εφαρμόζονται και κατά αλλοδαπού για πράξη που τελέστηκε στην αλλοδαπή και που χαρακτηρίζεται από αυτούς ως κακούργημα ή πλημμέλημα, αν η πράξη αυτή στρέφεται εναντίον Έλληνα πολίτη και αν είναι αξιόποινη και κατά τους νόμους της χώρας όπου τελέστηκε ή αν διαπράχθηκε σε πολιτειακά ασύντακτη χώρα.
2. Οι διατάξεις των παρ.3 και 4 του προηγούμενου άρθρου έχουν και εδώ εφαρμογή.

### **Άρθρο 8**

#### **Εγκλήματα στην αλλοδαπή τιμωρούνται πάντοτε κατά τους ελληνικούς νόμους**

**Σχόλια:** Η παρ. η αντικ. από το άρθρο 11 παρ.2 του Ν. 3064 /2002 ΦΕΚ-248 τ.Α΄

Οι ελληνικοί ποινικοί νόμοι εφαρμόζονται σε ημεδαπούς κι αλλοδαπούς ανεξάρτητα από τους νόμους του τόπου της τέλεσης, για τις εξής πράξεις που τελέστηκαν στην αλλοδαπή: **α)** έσχατη προδοσία και προδοσία της χώρας που στρέφεται κατά του ελληνικού κράτους· **β)** εγκλήματα που αφορούν τη στρατιωτική υπηρεσία και την υποχρέωση στράτευσης (ειδικό μέρος, Κεφ. Η΄)· **γ)** η αξιόποινη πράξη που τέλεσαν ως υπάλληλοι του ελληνικού κράτους· **δ)** πράξη εναντίον Έλληνα υπαλλήλου κατά την άσκηση της υπηρεσίας του ή σχετικά με την υπηρεσία του· **ε)** ψευδορκία σε διαδικασία που εκκρεμεί στις ελληνικές αρχές· **στ)** πειρατεία· **ζ)** εγκλήματα σχετικά με το νόμισμα (ειδικό μέρος, Κεφ. Θ΄)· **η)** πράξη δουλεμπορίου· εμπορίας ανθρώπων· σωματεμπορίας ή ασέλγειας με ανήλικο έναντι αμοιβής· **θ)** παράνομο εμπόριο ναρκωτικών φαρμάκων· **ι)** παράνομη κυκλοφορία και

εμπόριο άσεων δημοσιευμάτων **ια)** κάθε άλλο έγκλημα, για το οποίο ειδικές διατάξεις ή διεθνείς συμβάσεις υπογραμμένες και επικυρωμένες από το ελληνικό κράτος προβλέπουν την εφαρμογή των ελληνικών ποινικών νόμων.

## **Άρθρο 9**

### **Ακαταδίωκτο εγκλημάτων που τελέστηκαν στην αλλοδαπή**

1. Η ποινική δίωξη για πράξη που τελέστηκε στην αλλοδαπή αποκλείεται: **α)** αν ο υπαίτιος δικάστηκε για την πράξη αυτή στην αλλοδαπή και αθώθηκε ή αν σε περίπτωση που καταδικάστηκε, έχει εκτίσει ολόκληρη την ποινή του· **β)** αν, σύμφωνα με τον αλλοδαπό νόμο, η πράξη έχει παραγραφεί ή η ποινή που επιβλήθηκε έχει παραγραφεί ή έχει χαριστεί· **γ)** αν, σύμφωνα με τον αλλοδαπό νόμο, χρειάζεται έγκλημα για τη δίωξη της πράξης και τέτοια έγκληση είτε δεν υποβλήθηκε είτε ανακλήθηκε.
2. Οι διατάξεις αυτές δεν εφαρμόζονται στις πράξεις που ορίζει το άρθρο 8.

## **Άρθρο 10**

### **Υπολογισμός ποινών που εκτίθηκαν στην αλλοδαπή**

Η ποινή που εκτίθηκε ολικά ή μερικά στην αλλοδαπή, αν επακολουθήσει καταδίκη στην ημεδαπή για την ίδια πράξη αφαιρείται από τη ποινή που επέβαλαν τα ελληνικά δικαστήρια.

## **Άρθρο 11**

### **Αναγνώριση αλλοδαπών ποινικών αποφάσεων**

1. Αν Έλληνας καταδικασθεί στην αλλοδαπή για πράξη που, σύμφωνα με τις διατάξεις των ημεδαπών νόμων, συνεπάγεται παρεπόμενες ποινές, το αρμόδιο δικαστήριο των πλημμελειοδικών μπορεί να επιβάλει τις ποινές αυτές.
2. Το αρμόδιο δικαστήριο των πλημμελειοδικών μπορεί επίσης να επιβάλει τα μέτρα ασφαλείας που προβλέπουν οι ελληνικοί νόμοι σε όποιον καταδικάστηκε ή αθώθηκε στην αλλοδαπή.

## **III. Σχέση του Κώδικα με ειδικούς νόμους και επεξήγηση όρων του**

## **Άρθρο 12**

### **Ειδικοί ποινικοί νόμοι**

Οι διατάξεις του γενικού μέρους του Ποινικού Κώδικα εφαρμόζονται και σε αξιόποινες πράξεις που προβλέπονται σε ειδικούς νόμους, αν οι νόμοι αυτοί δεν ορίζουν διαφορετικά με ρητή διάταξή τους.

## **Άρθρο 13**

### **Έννοια όρων του Κώδικα**

Στον Κώδικα οι ακόλουθοι όροι χρησιμοποιούνται με την εξής σημασία:

**α)** υπάλληλος είναι εκείνος στον οποίο νόμιμα έχει ανατεθεί, έστω και προσωρινά, η άσκηση υπηρεσίας δημόσιας δημοτικής ή κοινοτικής ή άλλου νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου·

**β)** οικείοι είναι οι συγγενείς εξ αίματος και εξ αγχιστείας σε ευθεία γραμμή, οι θετοί γονείς και τα θετά τέκνα, οι σύζυγοι, οι μνηστευμένοι, οι αδελφοί και οι σύζυγοι και οι μνηστήρες των

αδελφών, καθώς και οι επίτροποι ή επιμελητές του υπαιτίου και όσοι βρίσκονται υπό την επιτροπεία ή επιμέλεια του υπαιτίου·

**γ)** έγγραφο είναι κάθε γραπτό που προσδιορίζεται ή είναι πρόσφορο να αποδείξει γεγονός που έχει έννομη σημασία όπως και κάθε σημείο που προορίζεται να αποδείξει ένα τέτοιο γεγονός·

έγγραφο είναι και κάθε μέσο το οποίο χρησιμοποιείται από υπολογιστή ή περιφερειακή μνήμη υπολογιστή, με ηλεκτρονικό, μαγνητικό ή άλλο τρόπο, για εγγραφή, αποθήκευση, παραγωγή ή αναπαραγωγή στοιχείων, που δεν μπορούν να διαβαστούν άμεσα, όπως επίσης και κάθε μαγνητικό ηλεκτρονικό ή άλλο υλικό στο οποίο εγγράφεται οποιαδήποτε πληροφορία, εικόνα, σύμβολο ή ήχος αυτοτελώς ή σε συνδυασμό εφόσον τα μέσα και τα υλικά αυτά προορίζονται ή είναι πρόσφορα να αποδείξουν γεγονότα που έχουν έννομη σημασία·

**δ)** σωματική βία συνιστά και η περιαγωγή άλλου σε κατάσταση αναισθησίας ή ανικανότητας για αντίσταση με υπνωτικά ή ναρκωτικά ή άλλα ανάλογα μέσα·

**ε)** στρατός είναι ο στρατός της ξηράς, της θάλασσας και του αέρα.

**στ)** Κατ' επάγγελμα τέλεση του εγκλήματος συντρέχει όταν από την επανειλημμένη τέλεση της πράξης ή από την υποδομή που έχει διαμορφώσει ο δράστης με πρόθεση επανειλημμένης τέλεσης της πράξης προκύπτει σκοπός του δράστη για πορισμό εισοδήματος. Κατά συνήθεια τέλεση του εγκλήματος συντρέχει, όταν από την επανειλημμένη τέλεση της πράξης προκύπτει σταθερή ροπή του δράστη προς τη διάπραξη του συγκεκριμένου εγκλήματος ως στοιχείο της προσωπικότητας του δράστη.

(ΤΟ εδ. στ' προστέθηκε με το άρθρ. 1 παρ. 1 του Ν. 2408 της 31.5/4.6.1996 - ΦΕΚ 104, τ.Α')

**.ζ)** Ιδιαίτερα επικίνδυνος χαρακτηρίζεται ο δράστης όταν από τη βαρύτητα της πράξης, τον τρόπο και τις συνθήκες τέλεσής της, τα αίτια που τον ώθησαν και την προσωπικότητά του, μαρτυρείται αντικοινωνικότητα αυτού και σταθερή ροπή του σε διάπραξη νέων εγκλημάτων στο μέλλον.

(ΤΟ εδάφιο ζ' προστέθηκε με το άρθρ. 2 παρ. 1 του Ν. 2479 της 6/6.5.1997 - ΦΕΚ 67,Α').

# ΔΕΥΤΕΡΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

## Η ΑΞΙΟΠΟΙΝΗ ΠΡΑΞΗ

### Ι. Γενικές διατάξεις

#### Άρθρο 14

##### Έννοια της αξιόποινης πράξης

1. Έγκλημα είναι πράξη άδικη και καταλογιστή στο δράστη της, η οποία τιμωρείται από το νόμο.
2. Στις διατάξεις των ποινικών νόμων ο όρος <<πράξη>> περιλαμβάνει και τις παραλείψεις.

#### Άρθρο 15

##### Έγκλημα που τελείται με παράλειψη

Όπου ο νόμος για την ύπαρξη αξιόποινης πράξης απαιτεί να έχει επέλθει ορισμένο αποτέλεσμα, η μη αποτροπή του τιμωρείται όπως η πρόσκλησή του με ενέργεια, αν ο υπαίτιος της παράλειψης είχε ιδιαίτερη νομική υποχρέωση να παρεμποδίσει την επέλευση του αποτελέσματος.

#### Άρθρο 16

##### Τόπος τέλεσης της πράξης

Τόπος τέλεσης της πράξης θεωρείται ο τόπος που ο υπαίτιος διέπραξε ολικά ή μερικά την αξιόποινη ενέργεια ή παράλειψη καθώς και ο τόπος που επήλθε ή, σε περίπτωση απόπειρας, έπρεπε σύμφωνα με την πρόσθεση του υπαιτίου να επέλθει το αξιόποινο αποτέλεσμα.

#### Άρθρο 17

##### Χρόνος τέλεσης της πράξης

Χρόνος τέλεσης της πράξης θεωρείται ο χρόνος κατά τον οποίο ο υπαίτιος ενέργησε ή όφειλε να ενεργήσει. Ο χρόνος κατά τον οποίο επήλθε το αποτέλεσμα είναι αδιάφορος, «εκτός αν ορίζεται αλλιώς»

Το άρθρ.17 συμπλ. Από το άρθρο 20 παρ.5β του Ν 2331 της 23/24-8-1995 ΦΕΚ 173 τ.Α΄

#### Άρθρο 18

##### Διαιρέση των αξιόποινων πράξεων

Κάθε πράξη που τιμωρείται με την ποινή του θανάτου ή της κάθειρξης είναι κακούργημα. Κάθε πράξη που τιμωρείται με φυλάκιση ή με χρηματική ποινή ή με περιορισμό σε ειδικό κατάστημα κράτησης νέων είναι πλημμέλημα.

Κάθε πράξη που τιμωρείται με κράτηση ή πρόστιμο είναι πταίσμα.

(Το εδάφ. β αντικ. από το άρθρο 2 παρ. 1 του Ν 3189 της 20/21-10-2003 –ΦΕΚ 243 τ.Α΄)

#### Άρθρο 19

##### Ποινικός χαρακτήρας πράξεων που εκδικάστηκαν

Αν μια πράξη που εκδικάστηκε είναι κακούργημα ή πλημμέλημα κρίνεται με βάση τη βαρύτερη ποινή που καθορίζεται από το νόμο γι' αυτή την πράξη και όχι με βάση την τυχόν ελαφρότερη ποινή που επέβαλε ο δικαστής λόγω ελαφρυντικών περιστάσεων (άρθ. 84) ή για οποιονδήποτε

άλλο λόγο μείωσης της ποινής σύμφωνα με το άρθρ. 83. Το ίδιο ισχύει και για την περίπτωση καταδίκης σε περιορισμό σε ψυχιατρικό κατάστημα σύμφωνα με το άρθρο 38.

## **II. Ο άδικος χαρακτήρας της πράξης**

### **Άρθρο 20**

#### **Λόγοι που αποκλείουν το άδικο της πράξης**

Εκτός από τις περιπτώσεις που αναφέρονται στον Ποινικό Κώδικα (άρθρα 21, 22, 25, 304 παρ.4 και 5, 308 παρ.2, 367, 371 παρ.4), ο άδικος χαρακτήρας της πράξης αποκλείεται και όταν η πράξη αυτή αποτελεί ενάσκηση δικαιώματος ή εκπλήρωση καθήκοντος που επιβάλλεται από το νόμο.

### **Άρθρο 21**

#### **Προσταγή**

Δεν είναι άδικη η πράξη την οποία κάποιος επιχειρεί για να εκτελέσει προσταγή που του έδωσε, σύμφωνα με τους νόμιμους τύπους, η αρμόδια αρχή, αν ο νόμος δεν επιτρέπει στον αποδέκτη της προσταγής να εξετάσει αν είναι νόμιμη ή όχι. Στην περίπτωση αυτήν ως αυτουργός τιμωρείται εκείνος που έδωσε την προσταγή.

### **Άρθρο 22**

#### **Άμυνα**

1. Δεν είναι άδικη η πράξη που τελείται σε περίπτωση άμυνας.
2. Άμυνα είναι η αναγκαία προσβολή του επιτιθέμενου στην οποία προβαίνει το άτομο, για να υπερασπισθεί τον εαυτό του ή άλλον από άδικη και παρούσα επίθεση που στρέφεται εναντίον τους.
3. Το αναγκαίο μέτρο της άμυνας κρίνεται από το βαθμό επικινδυνότητας της επίθεσης, από το είδος της βλάβης που απειλούσε, από τον τρόπο και την ένταση της επίθεσης και από τις λοιπές περιστάσεις.

### **Άρθρο 23**

#### **Υπέρβαση της άμυνας**

Όποιος υπερβαίνει τα όρια της άμυνας τιμωρείται, αν η υπέρβαση έγινε με πρόθεση, με ποινή ελαττωμένη (άρθρο 83), και αν έγινε από αμέλεια, σύμφωνα με τις διατάξεις τις σχετικές με αυτήν. Μένει ατιμώρητος και δεν του καταλογίζεται η υπέρβαση, αν ενέργησε μ' αυτόν τον τρόπο εξ αιτίας του φόβου ή της ταραχής που του προκάλεσε η επίθεση.

### **Άρθρο 24**

#### **Υπαίτια κατάσταση άμυνας**

Δεν απαλλάσσεται από την ποινή που ορίζει ο νόμος όποιος με πρόθεση προκάλεσε την επίθεση άλλου για να διαπράξει εναντίον του αξιόποινη πράξη με το πρόσχημα της άμυνας.

### **Άρθρο 25**

#### **Κατάσταση ανάγκης που αποκλείει το άδικο**

1. Δεν είναι άδικη η πράξη που τελεί κάποιος, για να αποτρέψει παρόντα και αναπότρεπτο με άλλα μέσα κίνδυνο ο οποίος απειλεί το πρόσωπο ή την περιουσία του ίδιου ή κάποιου

άλλου χωρίς δική του υπαιτιότητα, αν η βλάβη που προκλήθηκε στον άλλο είναι σημαντικά κατώτερη κατά το είδος και τη σπουδαιότητα από τη βλάβη που απειλήθηκε.

2. Η προηγούμενη διάταξη δεν εφαρμόζεται σε όποιον έχει καθήκον να εκτεθεί στον απειλούμενο κίνδυνο.
3. Η διάταξη του άρθρου 23 έχει ανάλογη εφαρμογή και στην περίπτωση αυτού του άρθρου.

### **III. Ο καταλογισμός της πράξης**

#### **Άρθρο 26**

##### **Υπαιτιότητα**

1. Τα κακουργήματα και πλημμελήματα τιμωρούνται μόνο όταν τελούνται με δόλο. Κατ' εξαίρεση στις περιπτώσεις που ορίζει ειδικά ο νόμος, τα πλημμελήματα τιμωρούνται και όταν τελούνται από αμέλεια.
2. Τα πταίσματα τιμωρούνται πάντοτε και όταν τελέστηκε από αμέλεια, εκτός από τις περιπτώσεις για τις οποίες ο νόμος απαιτεί ρητά δόλο.

#### **Άρθρο 27**

##### **Δόλος**

1. Με δόλο (με πρόθεση) πράττει όποιος θέλει την παραγωγή των περιστατικών που κατά το νόμο απαρτίζουν την έννοια κάποιας αξιόποινης πράξης· επίσης όποιος γνωρίζει ότι από την πράξη του ενδέχεται να παραχθούν αυτά τα περιστατικά και το αποδέχεται.
2. Όπου ο νόμος απαιτεί να έχει τελεστεί η πράξη εν γνώσει ορισμένου περιστατικού δεν αρκεί ο ενδεχόμενος δόλος. Και όπου ο νόμος απαιτεί η πράξη να έχει τελεστεί με σκοπό την πρόκληση ορισμένου αποτελέσματος απαιτείται ο δράστης να έχει επιδιώξει να προκαλέσει αυτό το αποτέλεσμα.

#### **Άρθρο 28**

##### **Αμέλεια**

Από αμέλεια πράττει όποιος από έλλειψη της προσοχής την οποία όφειλε κατά τις περιστάσεις και μπορούσε να καταβάλει είτε δεν πρόβλεψε το αξιόποينو αποτέλεσμα που προκάλεσε η πράξη του, είτε το πρόβλεψε ως δυνατό, πίστεψε όμως ότι δεν θα επέρχονταν.

#### **Άρθρο 29**

##### **Ευθύνη από το αποτέλεσμα**

Στις περιπτώσεις όπου ο νόμος ορίζει ότι κάποια πράξη τιμωρείται με βαρύτερη ποινή όταν έχει ορισμένο αποτέλεσμα, η ποινή αυτή επιβάλλεται μόνο αν το αποτέλεσμα αυτό μπορεί να αποδοθεί σε αμέλεια του δράστη.

#### **Άρθρο 30**

##### **Πραγματική πλάνη**

1. Η πράξη δεν καταλογίζεται στο δράστη, αν αυτός κατά το χρόνο τέλεσης της πράξης αγνοεί τα περιστατικά που τη συνιστούν. Αν όμως η άγνοια αυτών των περιστατικών μπορεί να αποδοθεί σε αμέλεια του υπαιτίου, η πράξη του καταλογίζεται ως έγκλημα από αμέλεια.

2. Επίσης δεν καταλογίζονται στο δράστη τα περιστατικά που κατά το νόμο επαυξάνουν το αξιόποινο της πράξης του αν τα αγνοούσε.

### **Άρθρο 31**

#### **Νομική πλάνη**

1. Μόνο η άγνοια του αξιοποίνου δεν αρκεί για να αποκλείσει τον καταλογισμό.
2. Η πράξη όμως δεν καταλογίζεται στο δράστη αν αυτός πίστεψε λόγω πλάνης εσφαλμένα ότι είχε δικαίωμα να τελέσει την πράξη και η πλάνη του αυτή ήταν συγγνωστή.

### **Άρθρο 32**

#### **Κατάσταση ανάγκης που αποκλείει τον καταλογισμό**

1. Δεν καταλογίζεται στο δράστη η πράξη που τελεί για να αποτρέψει παρόντα και αναπότρεπτο με άλλα μέσα κίνδυνο ο οποίος απειλεί χωρίς δική του υπαιτιότητα το πρόσωπο ή την περιουσία του ίδιου ή συγγενούς του, ανιόντος ή κατιόντος ή αδελφού ή συζύγου του αν η βλάβη που προκλήθηκε στον άλλον από την πράξη είναι κατά το είδος και τη σπουδαιότητα ανάλογη με τη βλάβη που απειλήθηκε.
2. Οι διατάξεις των παραγράφων 2 και 3 του άρθρου 25 εφαρμόζονται και εδώ.

### **Άρθρο 33**

#### **Κωφάλαλοι εγκληματίες**

1. Η πράξη που τέλεσε κωφάλαλος δεν του καταλογίζεται, αν κριθεί ότι δεν είχε την απαιτούμενη πνευματική ικανότητα να αντιληφθεί το άδικο της πράξης του ή να ενεργήσει σύμφωνα με την αντίληψή του για το άδικο αυτό.
2. Αν δεν συντρέχει περίπτωση εφαρμογής της προηγούμενης παραγράφου, ο κωφάλαλος τιμωρείται με ελαττωμένη ποινή (άρθρο 83).

### **Άρθρο 34**

#### **Διατάραξη των πνευματικών λειτουργιών ή της συνείδησης**

Η πράξη δεν καταλογίζεται στο δράστη αν, όταν τη διέπραξε, λόγω νοσηρής διατάραξης των πνευματικών λειτουργιών ή διατάραξης της συνείδησης, δεν είχε την ικανότητα να αντιληφθεί το άδικο της πράξης του ή να ενεργήσει σύμφωνα με την αντίληψή του για το άδικο αυτό.

### **Άρθρο 35**

#### **Υπαίτια διατάραξη της συνείδησης**

1. Πράξη που κάποιος αποφάσισε σε κανονική ψυχική κατάσταση, αλλά που για την τέλεσή της έφερε τον εαυτό του σε κατάσταση διαταραγμένης συνείδησης του καταλογίζεται σαν να την τέλεσε με δόλο.
2. Αν η πράξη που τέλεσε σε τέτοια κατάσταση είναι άλλη από εκείνη που είχε αποφασίσει, ο υπαίτιος τιμωρείται με ποινή ελαττωμένη (άρθρο 83).
3. Πράξη που ο υπαίτιος πρόβλεψε ή μπορούσε να προβλέψει ότι ενδέχεται να τελέσει, αν οδηγηθεί σε κατάσταση διατάραξης της συνείδησης του καταλογίζεται ως πράξη που τελέστηκε από αμέλεια.

## **IV. Εγκληματίες ελαττωμένης ικανότητας προς καταλογισμό**

### **Άρθρο 36**

#### **Ελαττωμένη ικανότητα προς καταλογισμό**

1. Αν εξαιτίας κάποιας από τις ψυχικές καταστάσεις που αναφέρονται στο άρθρο 34, δεν έχει εκλείψει εντελώς μειώθηκε όμως σημαντικά η ικανότητα για καταλογισμό που απαιτείται κατά το άρθρο αυτό, επιβάλλεται ποινή ελαττωμένη (άρθρο 83).
2. Η διάταξη της προηγούμενης παραγράφου δεν εφαρμόζεται στην περίπτωση της υπαίτιας μέθης.

### **Άρθρο 37**

#### **Έκτιση της ποινής σε ιδιαίτερα καταστάματα**

Όταν η κατάσταση των ατόμων που έχουν κατά το άρθρο 36 ελαττωμένη ικανότητα για καταλογισμό επιβάλλει ιδιαίτερη μεταχείριση ή μέριμνα, οι στερητικές της ελευθερίας ποινές που τους επιβάλλονται εκτελούνται σε ιδιαίτερα ψυχιατρικά καταστήματα ή παραρτήματα των φυλακών.

### **Άρθρο 38**

#### **Επικίνδυνοι εγκληματίες με ελαττωμένο καταλογισμό**

1. Αν εκείνος που έχει κατά το άρθ.36 ελαττωμένη ικανότητα για καταλογισμό λόγω διατάραξης των πνευματικών λειτουργιών ή ο κατά το άρθ. 33 παρ.2 κωφάλαλος είναι επικίνδυνος στη δημόσια ασφάλεια κι η πράξη που τέλεσε είναι κακούργημα ή δημόσια ασφάλεια και η πράξη που τέλεσε είναι κακούργημα ή πλημμέλημα για το οποίο ο νόμος απειλεί ποινή στερητική της ελευθερίας ανώτερη από έξι μήνες, το δικαστήριο τον καταδικάζει σε περιορισμό στα ψυχιατρικά καταστήματα ή παραρτήματα φυλακών του άρθρου 37.
2. Στην απόφαση καθορίζεται μόνο το ελάχιστο όριο διάρκειας του περιορισμού, το οποίο δεν μπορεί ποτέ να είναι κατώτερο από το μισό του ανώτατου κατά το άρθρο 36 παρ.1 ορίου ποινής για την πράξη που τελέστηκε.
3. Στην ίδια απόφαση το δικαστήριο προσδιορίζει για την περίπτωση εφαρμογής του άρ. 40 την ποινή φυλάκισης ή κάθειρξης που πρέπει να εκτιθεί σε αντικατάσταση του περιορισμού· ο προσδιορισμός γίνεται μέσα στα όρια ποινής που καθορίζει ο νόμος για την πράξη που τελέστηκε, χωρίς αυτή να ελαττώνεται κατά τις διατάξεις του άρ.36. Πάντως, η ποινή που προσδιορίζεται σύμφωνα με τα παραπάνω δεν μπορεί ποτέ να είναι κατώτερη από το μισό του ανώτατου ορίου ποινής που ορίζει ο νόμος για την πράξη που τελέστηκε. Αν στο νόμο προβλέπεται ποινή θανάτου ή ισόβιας κάθειρξης, ως ποινή που πρέπει να εκτιθεί προσδιορίζεται πρόσκαιρη κάθειρξη είκοσι ετών.

### **Άρθρο 39**

#### **Διάρκεια του περιορισμού στα ψυχιατρικά καταστήματα**

1. Αφού συμπληρωθεί το ελάχιστο όριο που όρισε η απόφαση σύμφωνα με το άρθρο 38 παρ.2 και κατόπιν κάθε δύο έτη, εξετάζεται, είτε με αίτηση του κρατουμένου είτε και αυτεπαγγέλτως, αν αυτός μπορεί να απολυθεί. Για το θέμα αυτό αποφασίζει, ύστερα από γνωμοδότηση ειδικών εμπειρογνομόνων, το δικαστήριο των πλημμελειοδικών στην περιφέρεια του οποίου εκτελείται η ποινή.

2. Η απόλυση χορηγείται πάντοτε υπό όρο και μπορεί να ανακληθεί σύμφωνα με τους όρους που ορίζει το άρθρο 107· γίνεται οριστική, αν μέσα σε πέντε έτη δεν ανακληθεί κατά τις διατάξεις του άρθρου 109.
3. Πάντως αφού συμπληρωθεί το ελάχιστο όριο που όρισε η απόφαση ο περιορισμός δεν μπορεί να εξακολουθήσει πέρα από δέκα έτη, για τα πλημμελήματα και πέρα από δεκαπέντε έτη για τα κακουρήματα.

#### **Άρθρο 40**

##### **Μετατροπή του περιορισμού σε φυλάκιση ή κάθειρξη**

Το δικαστήριο που προβλέπεται από το προηγούμενο άρθρο μπορεί οποτεδήποτε, με αίτηση του εισαγγελέα και μετά γνωμοδότηση ειδικών εμπειρογνομόνων, να αποφασίζει την αντικατάσταση του περιορισμού με την ποινή φυλάκισης ή κάθειρξης που προσδιορίστηκε σύμφωνα με την παρ.3 του άρ. 38, αν κρίνει ότι η παραμονή του καταδίκου στο ψυχιατρικό κατάστημα ή παράρτημα φυλακής δεν είναι αναγκαία. Στην περίπτωση αυτή από τη στερητική της ελευθερίας ποινή που είχε επιβληθεί αφαιρείται ο χρόνος που διανύθηκε στο ψυχιατρικό κατάστημα ή παράρτημα φυλακής.

#### **Άρθρο 41**

##### **Εγκληματίες καθ' έξη με ελαττωμένο καταλογισμό**

1. Αν αυτός που καταδικάστηκε κατά το άρθρο 38 σε περιορισμό σε ψυχιατρικό κατάστημα κριθεί σύμφωνα με τα άρθρα 90 και 91 ως καθ' έξη ή κατ' επάγγελμα εγκληματίας, το ελάχιστο όριο διάρκειας του περιορισμού καθορίζεται μέσα στα όρια ποινής του άρθρου 89, χωρίς η ποινή αυτή να ελαττώνεται κατά τις διατάξεις του άρθρου 36 παρ.1 και το μέγιστο όριο καθορίζεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 91. Αν η ποινή που προβλέπει ο νόμος για την πράξη που τελέστηκε είναι θάνατος ή ισόβια κάθειρξη, επιβάλλεται ισόβια κάθειρξη.
2. Το δικαστήριο μπορεί οποτεδήποτε να μετατρέπει κατά τους όρους του προηγούμενου άρθρου τον περιορισμό στην ποινή της αόριστης κάθειρξης που προβλέπουν τα άρθρα 90 και 92.

# ΤΡΙΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

## ΑΠΟΠΕΙΡΑ ΚΑΙ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ

### Ι. Απόπειρα

#### Άρθρο 42

##### Έννοια και ποινή της απόπειρας

- Όποιος, έχοντας αποφασίσει να εκτελέσει κακούργημα ή πλημμέλημα, επιχειρεί πράξη που περιέχει τουλάχιστον αρχή εκτέλεσης, τιμωρείται, αν το κακούργημα ή πλημμέλημα δεν ολοκληρώθηκε, με ποινή ελαττωμένη (άρθρο 83).
- Αν το δικαστήριο κρίνει ότι η κατά την προηγούμενη παράγραφο ελαττωμένη ποινή δεν επαρκεί για να αποτρέψει τον υπαίτιο από τη τέλεση άλλων αξιόποινων πράξεων, μπορεί να του επιβάλει την ίδια ποινή με αυτήν που ο νόμος προβλέπει για την ολοκληρωμένη πράξη, εκτός από την ποινή του θανάτου.
- Το δικαστήριο μπορεί να κρίνει ατιμώρητη την απόπειρα πλημμελήματος για το οποίο ο νόμος προβλέπει ποινή φυλάκισης όχι ανώτερη από τρεις μήνες.

#### Άρθρο 43

##### Απρόσφορη απόπειρα

- Όποιος επιχείρησε να εκτελέσει κακούργημα ή πλημμέλημα με μέσο ή κατά αντικειμένου τέτοιας φύσης ώστε να αποβαίνει απολύτως αδύνατη η τέλεση των εγκλημάτων αυτών τιμωρείται με την ποινή του άρθρου 83 μειωμένη στο μισό.
- Όποιος επιχείρησε τέτοια απρόσφορη απόπειρα από ευήθεια παραμένει ατιμώρητος.

#### Άρθρο 44

##### Υπαναχώρηση

- Η απόπειρα μένει ατιμώρητη, αν ο δράστης άρχισε την ενέργεια για την τέλεση του κακουργήματος ή πλημμελήματος, αλλά δεν την ολοκλήρωσε από δική του βούληση και όχι από εξωτερικά εμπόδια.
- Αν ο δράστης, αφού ολοκλήρωσε την ενέργειά του, παρεμπόδισε ύστερα με δική του βούληση το αποτέλεσμα που μπορούσε να προέλθει από την ενέργειά του αυτή και που ήταν απαραίτητο για την τέλεση του κακουργήματος ή του πλημμελήματος, τιμωρείται με την ποινή του άρθρου 83 μειωμένη στο μισό. Το δικαστήριο όμως μπορεί, εκτιμώντας ελεύθερα όλες τις περιστάσεις, να κρίνει την απόπειρα ατιμώρητη.

### ΙΙ. Συμμετοχή

#### Άρθρο 45

##### Συναυτουργοί

Αν δύο ή περισσότεροι τέλεσαν από κοινού αξιόποινη πράξη, καθένας τους τιμωρείται ως αυτουργός της πράξης.

#### Άρθρο 46

##### Ηθικός αυτουργός και άμεσος συνεργός

1. Με την ποινή του αυτουργού τιμωρείται επίσης: **α)** όποιος με πρόθεση προκάλεσε σε άλλον την απόφαση να εκτελέσει την άδικη πράξη που διέπραξε· **β)** όποιος με πρόθεση παρέσχε άμεση συνδρομή στο δράστη κατά τη διάρκεια αυτής της πράξης και στην εκτέλεση της κύριας πράξης.
2. Όποιος με πρόθεση προκάλεσε σε άλλον την απόφαση να τελέσει κάποιο έγκλημα, με μοναδικό σκοπό να τον καταλάβει ενώ αποπειράται να τελέσει το έγκλημα ή ενώ επιχειρεί αξιόποινη προπαρασκευαστική του πράξη και με τη θέληση να τον ανακόψει από την αποπεράτωση του εγκλήματος, τιμωρείται με την ποινή του αυτουργού μειωμένη στο μισό.

### **Άρθρο 47**

#### **Απλός συνεργός**

1. Όποιος, εκτός από την περίπτωση της παρ.1 στοιχ. β' του προηγούμενου άρθρου, παρέσχε με πρόθεση σε άλλον οποιαδήποτε συνδρομή πριν από την τέλεση ή κατά την τέλεση της άδικης πράξης που διέπραξε, τιμωρείται ως συνεργός με ποινή ελαττωμένη (άρθρο 83).
2. Η διάταξη της παρ.2 του άρθρου 42 εφαρμόζεται αναλόγως και εδώ.
3. Ως προς τα πταίσματα, η συνέργεια τιμωρείται μόνο στις περιπτώσεις που ο νόμος το ορίζει ειδικά.

### **Άρθρο 48**

#### **Γενική διάταξη**

Το αξιόποινο των συμμετόχων κατά τα άρθρα 46 και 47 είναι ανεξάρτητο από το αξιόποινο εκείνου που τέλεσε την πράξη.

### **Άρθρο 49**

#### **Ιδιαίτερες ιδιότητες ή σχέσεις**

1. Όπου ο νόμος για να είναι μια πράξη αξιόποινη, απαιτεί ιδιαίτερες ιδιότητες ή σχέσεις, αν αυτές υπάρχουν μόνο στο δράστη, τότε αυτοί που είναι συμμέτοχοι κατά το άρθρο 46 παρ.1 μπορούν να τιμωρηθούν με ποινή ελαττωμένη (άρθρο 83)· αν όμως υπάρχουν μόνο σ' αυτούς που είναι συμμέτοχοι κατά τα άρθρα 46 παρ.1 και 47 τότε οι τελευταίοι τιμωρούνται ως αυτουργοί και ο δράστης ως συνεργός.
2. Οι ιδιαίτερες ιδιότητες ή σχέσεις ή άλλες περιστάσεις που επιτείνουν, μειώνουν ή αποκλείουν την ποινή λαμβάνονται υπόψη μόνο για εκείνον το συμμετόχο στον οποίο υπάρχουν.

# ΤΕΤΑΡΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

## ΠΟΙΝΕΣ, ΜΕΤΡΑ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ, ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΗ

### Ι. Κύριες ποινές

#### Άρθρο 50

##### Θανατική ποινή

(Καταργήθηκε από το άρθρο 1 παρ. 12, εδάφ. β' του Ν.2207 της 22/25.4. 1994 - ΦΕΚ 65, τ. Α'. Σύμφωνα με το άρθρο 33παρ. 1 του Ν. 2172/1993 (ΦΕΚ207, τ. Α'), όπου στις κείμενες διατάξεις προβλέπεται για ορισμένη αξιόποινη πράξη αποκλειστικώς η ποινή του θανάτου, νοείται ότι απειλείται η ποινή της ισόβιας κάθειρξης. Αν η ποινή του θανάτου προβλέπεται διαζευτικώς με άλλη ποινή, νοείται ότι απειλείται μόνο η τελευταία).

#### Άρθρο 51

##### Ποινές στερητικές της ελευθερίας

1. Ποινές στερητικές της ελευθερίας είναι η κάθειρξη, η φυλάκιση, ο περιορισμός σε ειδικό κατάστημα κράτησης νέων, ο περιορισμός σε ψυχιατρικό κατάστημα και η κράτηση.»

(Η παρ. 1 αντικ., ως άνω, από το άρθρ. 2 παρ. 2 του Ν. 3189 της 20/21.10.2003-ΦΕΚ 243, τ.Α').

2. Για τις πρόσκαιρες ποινές στερητικές της ελευθερίας, η ημέρα υπολογίζεται σε 24 ώρες, η εβδομάδα σε επτά ημέρες, ο μήνας και το έτος σύμφωνα με το ημερολόγιο που ισχύει.

3. Ο χρόνος της ποινής επιμετράτε πάντοτε σε πλήρεις ημέρες, εβδομάδες, μήνες και έτη. (45)

#### Άρθρο 52

##### Κάθειρξη

1. Η ποινή της κάθειρξης είναι ισόβια ή πρόσκαιρη και εκτελείται σε καταστήματα ή τμήματα καταστημάτων που προορίζονται αποκλειστικά γι' αυτήν.
2. Όταν ο νόμος δεν ορίζει ρητά ότι η επιβαλλόμενη κάθειρξη είναι ισόβια, αυτή είναι πρόσκαιρη.
3. Η διάρκεια της πρόσκαιρης κάθειρξης δεν υπερβαίνει τα είκοσι έτη ούτε είναι μικρότερη από πέντε έτη, με την επιφύλαξη των ορισμών του άρθρου 91 για την αόριστη κάθειρξη.

#### Άρθρο 53

##### Φυλάκιση

Η διάρκεια της φυλάκισης δεν υπερβαίνει τα πέντε έτη, ούτε είναι μικρότερη από δέκα ημέρες.

#### Άρθρο 54

##### Περιορισμός σε σωφρονιστικό κατάστημα

Η διάρκεια του περιορισμού σε ειδικό κατάστημα κράτησης νέων δεν υπερβαίνει τα είκοσι ούτε είναι μικρότερη από πέντε έτη, αν για την πράξη που τελέστηκε ο νόμος απειλεί ποινή στερητική της ελευθερίας ανώτερη από δέκα έτη. Σε κάθε άλλη περίπτωση το ελάχιστο όριο διάρκειας του περιορισμού είναι έξι μήνες και το ανώτερο δέκα έτη.»

(Τ Ο άρθρο 54 αντικ., ως άνω, από το άρθρο 2 παρ. 3 του Ν.3189 της 20/21.10.2003-ΦΕΚ243, τ.Α').(48)

## **Άρθρο 55**

### **Κράτηση**

Η διάρκεια της κράτησης δεν μπορεί να υπερβαίνει τον ένα μήνα ούτε να είναι συντομότερη από μία ημέρα, αν ο νόμος δεν ορίζει διαφορετικά σε ειδικές διατάξεις. Εκτελείται σε ιδιαίτερα τμήματα των φυλακών ή, αν τέτοια δεν υπάρχουν, στα αστυνομικά κρατητήρια.

## **Άρθρο 56**

### **Τρόπος εκτέλεσης ποινών και μέτρων ασφαλείας**

Με ιδιαίτερους νόμους κανονίζεται ο τρόπος της εκτέλεσης των ποινών, που προβλέπουν τα άρθρα 38 και 51-55, καθώς επίσης και των μέτρων ασφαλείας που προβλέπουν τα άρθρα 69-72.

«Εκείνος, που καταδικάσθηκε σε ποινή φυλάκισης για οφειλές προς το Δημόσιο ή νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου και έχει υπερβεί το εβδομηκοστό πέμπτο έτος της ηλικίας του, μπορεί να εκτίσει την ποινή ή το υπόλοιπο της ποινής στην κατοικία του, αφού υποβάλει σχετική δήλωση στην εισαγγελία του δικαστηρίου που εξέδωσε την καταδικαστική απόφαση. Στην περίπτωση αυτή υποχρεούται να εμφανίζεται κάθε μήνα στο αστυνομικό τμήμα της περιφέρειάς του. Αν παραλείψει την υποχρέωσή του αυτή, η έκτιση της ποινής συνεχίζεται κατά τις γενικές διατάξεις».

(Τα τρία τελευταία εδάφια προστέθηκαν με το άρθρο 28 παρ. 1 του Ν. 2915 της 28/29.5.2001 - ΦΕΚ 109, τ. Α').

## **Άρθρο 57**

### **Χρηματικές ποινές**

Αν δεν ορίζεται διαφορετικά σε ειδικές διατάξεις, η χρηματική ποινή δεν μπορεί να είναι κατώτερη από πενήντα χιλιάδες (50.000) δραχμές ούτε ανώτερη από πέντε εκατομμύρια (5.000.000) δραχμές και το πρόστιμο δεν μπορεί να είναι κατώτερο από δέκα χιλιάδες (10.000) δραχμές ούτε ανώτερο από διακόσιες χιλιάδες (200.000) δραχμές.

## **Άρθρο 58**

### **Απόσβεση των ποινών σε χρήμα**

Με το θάνατο του καταδικασμένου διαγράφονται οι χρηματικές ποινές και τα πρόστιμα· σε καμιά περίπτωση δεν εκτελούνται εναντίον των κληρονόμων του.

## **II. Παρεπόμενες ποινές**

### **Άρθρο 59**

#### **Αυτοδίκαιη αποστέρηση των πολιτικών δικαιωμάτων**

1. Η καταδίκη σε θανατική ποινή ή σε ισόβια κάθειρξη συνεπάγεται αυτοδικαίως τη διαρκή αποστέρηση των πολιτικών δικαιωμάτων του καταδικασμένου
2. Η καταδίκη σε κάθειρξη αόριστης διάρκειας σύμφωνα με το άρθρο 90 και επ. συνεπάγεται αυτοδικαίως τη δεκαετή αποστέρηση των πολιτικών δικαιωμάτων.

## **Άρθρο 60**

### **Αποστέρηση σε περίπτωση καταδίκης σε πρόσκαιρη κάθειρξη**

Στις καταδίκες σε πρόσκαιρη κάθειρξη επιβάλλεται και πρόσκαιρη αποστέρηση των πολιτικών δικαιωμάτων για δύο έως δέκα έτη.

## **Άρθρο 61**

### **Αποστέρηση σε περίπτωση καταδίκης σε φυλάκιση**

Όταν ο δράστης καταδικάζεται σε φυλάκιση, με εξαίρεση τις περιπτώσεις που προβλέπεται ειδικά ο νόμος επιβάλλεται και αποστέρηση των πολιτικών δικαιωμάτων για ένα έως πέντε έτη, αν: **α)** η ποινή που επιβλήθηκε είναι τουλάχιστον ενός και έτους και **β)** η πράξη που έχει τελεσθεί φανερώνει από τα αίτια, το είδος, τον τρόπο εκτέλεσής της και όλες τις άλλες περιστάσεις ηθική διαστροφή του χαρακτήρα του δράστη.

## **Άρθρο 62**

### **Αποστέρηση σε περίπτωση καταδίκης σε περιορισμό σε ψυχιατρικό κατάσταση**

Όταν ο δράστης καταδικάζεται σε περιορισμός σε ψυχιατρικό κατάσταση βάσει του άρθρου 38, αν η πράξη είναι κακούργημα, εφαρμόζονται οι διατάξεις του άρθρου 60· αν η πράξη είναι πλημμέλημα, οι διατάξεις των άρθρων 61 και 64.

## **Άρθρο 63**

### **Αποτέλεσμα της αποστέρησης**

Η αποστέρηση των πολιτικών δικαιωμάτων έχει ως συνέπεια ότι εκείνος που καταδικάστηκε: **1)** χάνει οριστικά τα αιρετά δημόσια, δημοτικά ή κοινοτικά αξιώματά του, τις δημόσιες, δημοτικές ή κοινοτικές θέσεις που κατείχε, κάθε βαθμό του στο στρατό, την ιδιότητα του δικηγόρου, καθώς επίσης και τις επίτιμες θέσεις και τα παράσημα· **2)** δεν μπορεί να αποκτήσει τα παραπάνω, είτε διαρκώς, στην περίπτωση της παρ.1 του άρθρου 59, είτε κατά το χρόνο που ορίζει ο νόμος ή η απόφαση, στην περίπτωση της παρ.2 του άρθρου 59 και στις περιπτώσεις των άρθρων 60, 61 και 62· **3)** δεν μπορεί κατά τη διάκριση του προηγούμενου αριθμού: **α)** να ψηφίζει και να εκλέγεται στις πολιτικές, δημοτικές ή κοινοτικές εκλογές· **β)** να αποτελεί μέλος των ορκωτών δικαστηρίων και να διορίζεται πραγματογνώμονας από οποιαδήποτε δημόσια αρχή.

## **Άρθρο 64**

### **Μερική αποστέρηση σε περίπτωση φυλάκισης**

Σε περίπτωση φυλάκισης το δικαστήριο μπορεί εφόσον υπάρχουν οι όροι του άρθ. 61, να επιβάλει μερική αποστέρηση ορισμένων από τα δικαιώματα που αναφέρονται στο άρθρο 63, αν από το είδος της πράξης και τις λοιπές περιστάσεις αποκλείεται το ενδεχόμενο να γίνει κατάχρηση των δικαιωμάτων που διατηρούνται.

## **Άρθρο 65**

### **Υπολογισμός του χρόνου της αποστέρησης**

1. Το αποτέλεσμα της ολικής ή μερικής αποστέρησης των πολιτικών δικαιωμάτων αρχίζει μόλις η απόφαση γίνει αμετάκλητη· η διάρκειά της υπολογίζεται από την επομένη της ημέρας κατά την οποία συμπληρώθηκε η έκτιση ή παραγράφηκε ή χαρίστηκε η στερητική της ελευθερίας ποινή, μαζί με την οποία είχε επιβληθεί η αποστέρηση.

2. Στην περίπτωση του άρθρου 105 παρ.1 και 2, η διάρκεια υπολογίζεται από την επόμενη της προσωρινής απόλυσης από τις φυλακές στις περιπτώσεις των άρθρων 71 και 72 από την επομένη της απόλυσης του καταδίκου από το κατάστημα στο οποίο βρισκόταν.

## **Άρθρο 66**

### **Αποκατάσταση**

1. Όποιος αποστερήθηκε τα πολιτικά του δικαιώματα (κατά τα άρθρα 59-65) μπορεί με αίτησή του να αποκατασταθεί σ' αυτά από το δικαστήριο. Η αποκατάσταση, όταν η καταδίκη αφορά κάθειρξη ή θανατική ποινή που μετατράπηκε σε ποινή στερητικής της ελευθερίας, μπορεί να γίνει μετά πέντε έτη όταν αφορά φυλάκιση, μετά τρία έτη από τότε που εκτίθηκε, χαρίστηκε ή παραγράφηκε η ποινή ή, στις περιπτώσεις των άρθρων 71 και 72, από τότε που εκτίθηκε ή παραγράφηκε το μέτρο ασφαλείας. Για να χορηγηθεί η αποκατάσταση πρέπει να βεβαιωθεί ότι στο διάστημα αυτό ο αιτών έζησε έντιμη ζωή και εκπλήρωσε (όσο) μπορούσε τις υποχρεώσεις που προέκυψαν από το έγκλημα και βεβαιώθηκαν δικαστικά. Αν η αποστέρηση των πολιτικών δικαιωμάτων που προβλέπει το άρθρο 11 παρ.1 επιβλήθηκε μετά την έκτιση ή την άφεση λόγω χάρης ή την παραγραφή της ποινής, η αποκατάσταση μπορεί να γίνει μετά τρία έτη από την ημέρα που έγινε αμετάκλητη η απόφαση του πλημμελειοδικείου η οποία είχε απαγγείλει την αποστέρηση.
2. Στην περίπτωση καταδίκης σε περιορισμό σε ψυχιατρικό κατάστημα η αποκατάσταση που προβλέπει η παρ.1 μπορεί να χορηγηθεί μετά πέντε έτη, αν η πράξη είναι κακούργημα και μετά τρία έτη αν η πράξη είναι πλημμέλημα.
3. Αν η αίτηση για αποκατάσταση απορριφθεί, δεν μπορεί να επαναληφθεί πριν περάσουν δύο έτη.
4. Η διαδικασία με την οποία χορηγείται η αποκατάσταση ρυθμίζεται στην ποινική δικονομία.

## **Άρθρο 67**

### **Απαγόρευση άσκησης επαγγέλματος**

1. Αν ο υπαίτιος διέπραξε κακούργημα ή πλημμέλημα με βαριά παράβαση των καθηκόντων του επαγγέλματός του, για την άσκηση του οποίου απαιτείται ειδική άδεια της αρχής, και εφόσον του επιβλήθηκε ποινή στερητικής της ελευθερίας τουλάχιστον τριών μηνών, το δικαστήριο μπορεί να απαγγείλει και ανικανότητα για άσκηση του επαγγέλματος αυτού για χρονικό διάστημα ενός μέχρι πέντε ετών. Η ανικανότητα αυτή συνεπάγεται την οριστική ανάκληση της άδεια που είχε δοθεί.
2. Η διάταξη του άρθρου 65 εφαρμόζεται και σ' αυτή την περίπτωση.

## **Άρθρο 68**

### **Δημοσίευση της καταδικαστικής απόφασης**

1. Το δικαστήριο μπορεί να διατάξει τη δημοσίευση της καταδικαστικής απόφασης, αν το επιβάλλει το δημόσιο συμφέρον.
2. Στις περιπτώσεις που ορίζει ο νόμος μπορεί να διαταχθεί η δημοσίευση της καταδικαστικής απόφασης ύστερα από αίτηση του παθόντος, και της αθωωτικής ύστερα από αίτηση εκείνου που αθωώθηκε, αν το δικαστήριο κρίνει ότι ο αιτών έχει νόμιμο συμφέρον.
3. Στην ίδια απόφαση ορίζεται ο τρόπος της δημοσίευσης και η υποχρέωση καταβολής της δαπάνης γι' αυτήν.

### **III. Μέτρα ασφάλειας**

#### **Άρθρο 69**

##### **Φύλαξη ακαταλόγιστων εγκληματιών**

Αν κάποιος λόγω νοσηρής διατάραξης των πνευματικών λειτουργιών του (άρθ.34) ή κωφαλαλίας (άρ. 33 παρ.1), απαλλάχθηκε από την ποινή ή τη δίωξη για κακούργημα ή πλημμέλημα, για το οποίο ο νόμος απειλεί ποινή ανώτερη από έξι μήνες, το δικαστήριο διατάσσει τη φύλαξή του σε δημόσιο θεραπευτικό κατάστημα εφόσον κρίνει ότι είναι επικίνδυνος για τη δημόσια ασφάλεια.

#### **Άρθρο 70**

##### **Διάρκεια της φύλαξης**

1. Για να εκτελεστεί η διάταξη της απόφασης που αφορά τη φύλαξη φροντίζει η εισαγγελική αρχή.
2. Η φύλαξη συνεχίζεται όσο χρόνο το επιβάλλει η δημόσια ασφάλεια.
3. Κάθε τρία έτη το δικαστήριο των πλημμελειοδικών στην περιφέρεια του οποίου εκτελείται η φύλαξη αποφασίζει αν αυτή πρέπει να εξακολουθήσει. Το ίδιο δικαστήριο μπορεί όμως οποτεδήποτε με αίτηση του εισαγγελέα ή της διεύθυνσης του καταστήματος να διατάζει την απόλυση εκείνου που φυλάσσεται.

#### **Άρθρο 71**

##### **Εισαγωγή αλκοολικών και τοξικομανών σε θεραπευτικό κατάστημα**

1. Αν κάποιος καταδικαστεί: **α)** για κακούργημα ή πλημμέλημα που ο νόμος το τιμωρεί με ποινή φυλάκισης πάνω από έξι μήνες και που μπορεί ν' αποδοθεί σε κατάχρηση οιοπνευματωδών ποτών ή άλλων ναρκωτικών μέσων, ή **β)** για έγκλημα σε κατάσταση υπαίτιας μέθης, κατά το άρ.193, το δικαστήριο μπορεί να διατάξει την εισαγωγή του σε ειδικό θεραπευτικό κατάστημα, αν πρόκειται για πρόσωπο που κάνει καθ' έξη κατάχρηση οιοπνευματωδών ποτών ή άλλων ναρκωτικών μέσων.
2. Η εισαγωγή στο θεραπευτικό κατάστημα επακολουθεί την έκτιση της ποινής και η παραμονή σ' αυτό διαρκεί όσο χρόνο απαιτεί ο σκοπός της, πότε όμως περισσότερο από μία διετία. Την απόλυση πριν από την διετία την αποφασίζει το δικαστήριο των πλημμελειοδικών στην περιφέρεια του οποίου βρίσκεται το κατάστημα με πρόταση της διεύθυνσής του.

#### **Άρθρο 72**

##### **Παραπομπή σε κατάστημα εργασίας**

1. Αν η πράξη, για την οποία κάποιος κηρύχθηκε ένοχος και του επιβλήθηκε φυλάκιση, μπορεί να αποδοθεί στη φυγοπονία του ή στη ροπή του για άτακτη ζωή, το δικαστήριο μπορεί στις περιπτώσεις που ο νόμος ειδικά καθορίζει, να διατάξει, εκτός από την ποινή που του επιβλήθηκε, και την παραπομπή του σε επανορθωτικό κατάστημα εργασίας.
2. Η εισαγωγή στο κατάστημα εργασίας επακολουθεί την έκτιση της ποινής. Η διάρκεια της παραμονής σ' αυτό δεν μπορεί να είναι κατώτερη από ένα έτος ούτε ανώτερη από πέντε έτη.
3. Αφού συμπληρωθεί το ελάχιστο όριο και ακολούθως κάθε έτος το δικαστήριο των πλημμελειοδικών στη περιφέρεια του οποίου βρίσκεται το κατάστημα αποφασίζει με αίτηση της διεύθυνσής του ή του εισαγγελέα αν ο κρατούμενος πρέπει να απολυθεί.

4. Αν αυτός που καταδικάστηκε είναι υπότροπος ή παραπομπή του σε επανορθωτικό κατάστημα εργασίας είναι υποχρεωτική.

## **Άρθρο 73**

### **Απαγόρευση διαμονής**

1. Αν το δικαστήριο, εκτιμώντας το είδος της πράξης που τέλεσε ο καταδικασμένος ή την προσωπικότητά του και τις άλλες περιστάσεις, κρίνει ότι η διαμονή του σε ορισμένους τόπους προκαλεί συγκεκριμένο κίνδυνο για τη δημόσια τάξη, και αν η ποινή που του επιβλήθηκε είναι κάθειρξη ή φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους, αλλά για τη φυλάκιση μόνο στις περιπτώσεις που ορίζει ειδικά ο νόμος, το δικαστήριο αυτό μπορεί να καθορίσει τους τόπους στους οποίους η αστυνομική αρχή μπορεί, κατά την παρ.2, να απαγορεύσει τη διαμονή του για πέντε κατ' ανώτατο όριο έτη, τα οποία αρχίζουν από την ημέρα που η ποινή εκτίθηκε, παραγράφτηκε ή χαρίστηκε.
2. Με βάση αυτή την απόφαση η αστυνομική αρχή έχει δικαίωμα μετά γνωμοδότηση της διεύθυνσης της φυλακής να απαγορεύσει στον καταδικασμένο να διαμένει για όσο χρόνο ορίζεται στην απόφαση σε όλους τους τόπους που αυτή ορίζει ή σε μερικούς μόνο απ' αυτούς κατά το χρονικό διάστημα που ορίζεται στην απόφαση.
3. Σε περίπτωση δεύτερης και κάθε άλλης νεότερης καταδίκης για οποιαδήποτε αξιόποινη πράξη κλοπής, απάτης, πλαστογραφίας, εκβιασμού, «πορνογραφίας ανηλίκων», μα-στροπείας, σωματεμπορίας, «ασέλγειας με ανήλικο έναντι αμοιβής», εκμετάλλευσης πόρνης, παράβασης των διατάξεων για τα ναρκωτικά, λαθρεμπορίου, προστασίας του εθνικού νομίσματος και των αρχαιοτήτων, καθώς και στις περιπτώσεις της παρ. 1 αυτού του άρθρου, το δικαστήριο επιβάλλει στον καταδικασμένο την υποχρέωση μέσα σε δέκα ημέρες από την έκτιση της ποινής του ή την απόλυσή του με οποιονδήποτε τρόπο, να δηλώσει στην αστυνομική αρχή του τόπου της διαμονής του τη διεύθυνση της κατοικίας του και, επί μια τριετία, να γνωστοποιεί κάθε μεταβολή της στην ίδια αρχή. Η διάταξη του άρθρου 182 εφαρμόζεται και σ' αυτή την περίπτωση.

(Η παραγρ. 3 συμπλ. ως άνω, με το άρθρο 11 παρ. 8 του Ν. 3064/2002 - ΦΕΚ 248, τ.Α')

## **Άρθρο 74**

### **Απέλαση αλλοδαπού**

1. Το δικαστήριο μπορεί να διατάξει την απέλαση αλλοδαπού που καταδικάστηκε σε κάθειρξη ή φυλάκιση με την επιφύλαξη των σχετικών διατάξεων που περιλαμβάνονται σε διεθνείς συμβάσεις που έχουν κυρωθεί από τη χώρα.«Αν ο αλλοδαπός κατά το χρόνο τέλεσης της πράξης ήταν ανήλικος, για την απέλασή του λαμβάνεται υπόψη η τυχόν νόμιμη εγκατάσταση και παραμονή της οικογένειάς του στη χώρα ή στην περίπτωση που η οικογένειά του διαμένει στην αλλοδαπή, ο υφιστάμενος στη χώρα προορισμού σοβαρός κίνδυνος κατά της ζωής, της σωματικής ακεραιότητας ή της προσωπικής ή γενετήσιας ελευθερίας του.»

(ΤΟ μέσα σε εισαγ. εδάφιο προστέθηκε με το άρθρ. 6 παρ. 1 του Ν. 3090 της 24/24.12.2002 -ΦΕΚ329, τ.Α').

Όταν ο αλλοδαπός βρίσκεται νόμιμα στη χώρα, η απέλαση δεν μπορεί να διαταχθεί, αν δεν του έχει επιβληθεί ποινή φυλάκισης τουλάχιστον τριών μηνών. Η απέλαση εκτελείται αμέσως μετά την έκτιση της ποινής ή την απόλυση από τις φυλακές. Το ίδιο ισχύει και όταν η απέλαση επιβλήθηκε από το δικαστήριο ως παρεπόμενη ποινή. .

(Η παρ. 1 αντικ., ως άνω, από το άρθρ. 1 παρ. 2 του Ν. 2408 της 31.5/4.6.1996 - ΦΕΚ 104, τ.Α').

2. Το δικαστήριο μπορεί επίσης να διατάξει την απέλαση από τη χώρα κάθε αλλοδαπού στον οποίο επιβλήθηκε μέτρο ασφάλειας των άρθρων 69, 71 και 72. Σ' αυτή την περίπτωση, η απέλαση μπορεί να διαταχθεί, σε αντικατάσταση αυτών των μέτρων.
3. Οι αλλοδαποί που απελάθηκαν με αυτόν τον τρόπο μπορούν να επιστρέφουν στη χώρα με απόφαση του υπουργού Δικαιοσύνης, αφού περάσει μια τριετία από την απέλαση και για ορισμένο χρονικό διάστημα, το οποίο δύναται να παρατείνεται

(Η παρ. 3 αντικ., ως άνω, από το άρθρο 20 παρ. 3 του Ν. 2331 της 23/24.8.1995 - ΦΕΚ 173, τ.Α').

Ο υπουργός Δικαιοσύνης δε δεσμεύεται από το χρονικό περιορισμό του προηγούμενου εδαφίου σε περίπτωση αλλοδαπού, ο οποίος έχει τελέσει γάμο με Έλληνα υπήκοο, για όσο χρονικό διάστημα διαρκεί ο γάμος, καθώς και σε περίπτωση παλιννοστούντος ελληνικής καταγωγής

(το β' εδάφιο προστέθηκε με το άρθρο 20 παρ. 1 του Ν. 2521 της 1/1.9.1997 - ΦΕΚ 174, Τ. Α').

. "Η πιο πάνω απόφαση λαμβάνεται μετά από γνώμη τριμελούς συμβουλίου που αποτελείται από έναν σύμβουλο ή πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, ως πρόεδρο, τον οποίο προτείνει ο Πρόεδρος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, έναν ανώτερο αξιωματικό της Διεύθυνσης Αλλοδαπών του Αρχηγείου Ελληνικής Αστυνομίας, τον οποίο προτείνει ο Υπουργός Δημόσιας Τάξης και τον διευθυντή της αρμόδιας Διεύθυνσης του Υπουργείου Δικαιοσύνης. Χρέη γραμματέα εκτελεί υπάλληλος της αρμόδιας Διεύθυνσης του Υπουργείου Δικαιοσύνης. Ο πρόεδρος και τα μέλη του συμβουλίου, καθώς και ο γραμματέας αυτού ορίζονται με τους αναπληρωτές τους για τρία έτη με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης.

(ΤΟ μέσα σε εισαγ. εδάφιο προστέθηκε με το άρθρο 6 παρ. 2 του Ν. 3090 της 24/24.12.2002 - ΦΕΚ 327, τ. Α').

(Στη συνέχεια η παρ. 3 του ίδιου άρθρου 6 ορίζει τα εξής:

Στα μέλη και στον γραμματέα του συμβουλίου της προηγούμενης παραγράφου καταβάλλεται αποζημίωση, το ύψος της οποίας ορίζεται με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών, Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης).

4. Ο αλλοδαπός, μέχρι την απέλασή του, εξακολουθεί να παραμένει κρατούμενος σε ειδικούς χώρους των καταστημάτων κράτησης ή θεραπευτικών καταστημάτων.

(Η παρ. 4 προστ. με το άρθρο 12 παρ. 1 του Ν. 2721/1999 - ΦΕΚ 112, τ.Α').

## **Άρθρο 75**

### **Παραγραφή μέτρων ασφαλείας**

1. Αν από τότε που έγινε αμετάκλητη η απόφαση με την οποία επιβλήθηκε μέτρο ασφαλείας των άρθρων 69, 71, 72 και 74, περάσει τριετία χωρίς να έχει αρχίσει η εκτέλεση του μέτρου, αυτό δεν μπορεί πια να εκτελεστεί, εκτός αν το δικαστήριο διατάξει διαφορετικά.
2. Την εκτέλεση του μέτρου ασφαλείας κατά την προηγούμενη παράγραφο το δικαστήριο μπορεί να τη διατάξει μόνο, αν ο σκοπός του μέτρου επιβάλλει ακόμη και τότε την εφαρμογή του.
3. Στην προθεσμία των τριών ετών δεν υπολογίζεται ο χρόνος κατά τον οποίο αυτός που υποβλήθηκε σε μέτρο ασφαλείας εκτίει ποινή στερητική της ελευθερίας ή άλλο μέτρο ασφαλείας στερητικό της ελευθερίας.

## **Άρθρο 76**

### **Δήμευση**

1. Αντικείμενο που είναι προϊόντα κακουργήματος ή πλημμελήματος το οποίο πηγάζει από δόλο, καθώς και το τίμημά τους, και όσα αποκτήθηκαν με αυτά, επίσης και αντικείμενα που χρησίμευσαν ή προορίζονταν για την εκτέλεση τέτοιας πράξης μπορούν να δημοσιευθούν αν αυτά ανήκουν στον αυτουργό ή σε κάποιον από τους συμμετόχους. Για άλλες αξιόποινες πράξεις, το μέτρο αυτό μπορεί να ληφθεί μόνο στις περιπτώσεις που ορίζει ειδικά ο νόμος.
2. Αν από τα ανωτέρω αντικείμενα προκύπτει κίνδυνος της δημόσιας τάξης, η δήμευσή τους επιβάλλεται υποχρεωτικά σε όποιον τα κατέχει, έστω και χωρίς την καταδίκη ορισμένου προσώπου για τη πράξη που τελέστηκε. Η δήμευση εκτελείται και κατά των κληρονόμων, αν η απόφαση έγινε αμετάκλητη ενόσω ζούσε εκείνος κατά του οποίου απαγγέλθηκε η δήμευση. Αν δε προηγήθηκε καταδίκη ορισμένου προσώπου ή δεν μπορούσε να γίνει δίωξη τη δήμευση διατάσει είτε το δικαστήριο που δίκασε την υπόθεση είτε το δικαστήριο πλημμελειοδικών, με πρόταση του εισαγγελέα.
3. Σε κάθε περίπτωση δήμευσης, το δικαστήριο αποφασίζει αν αυτά που δημεύθηκαν πρέπει να καταστραφούν.

## **IV. Αποζημίωση**

### **Άρθρο 77**

#### **Προτίμηση πληρωμής**

Αν κάποιος καταδικάστηκε σε χρηματική ποινή ή πρόστιμο και συγχρόνως σε αποζημίωση του θύματος, αλλά η περιουσία του δεν είναι αρκετή για να εκπληρώσει και τις δύο αυτές υποχρεώσεις, προτιμάται η πληρωμή της αποζημίωσης.

### **Άρθρο 78**

#### **Υπόχρεοι σε πληρωμή**

Όσοι καταδικάστηκαν ως αυτουργοί ή συμμετοχοί για την ίδια πράξη είναι εις ολόκληρον υποχρεωμένοι να πληρώσουν την αποζημίωση.

# ΠΕΜΠΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

## ΕΠΙΜΕΤΡΗΣΗ ΤΗΣ ΠΟΙΝΗΣ

### Ι. Γενικοί κανόνες

#### Άρθρο 79

##### Δικαστική επιμέτρηση της ποινής

1. Κατά την επιμέτρηση της ποινής στα όρια που διαγράφει ο νόμος το δικαστήριο λαμβάνει υπόψη: **α)** τη βαρύτητα του εγκλήματος που έχει τελεστεί και **β)** την προσωπικότητα του εγκληματία.
2. Για την εκτίμηση της βαρύτητας του εγκλήματος το δικαστήριο αποβλέπει: **α)** στη βλάβη που προξένησε το έγκλημα ή τον κίνδυνο που προκάλεσε **β)** στη φύση, στο είδος και το αντικείμενο του εγκλήματος, καθώς επίσης σε όλες τις περιστάσεις χρόνου, τόπου, μέσων και τρόπου που συνόδευαν την προπαρασκευή ή την εκτέλεσή του **γ)** στην ένταση του δόλου ή στο βαθμό της αμέλειας του υπαιτίου.
3. Κατά την εκτίμηση της προσωπικότητας του εγκληματία το δικαστήριο σταθμίζει ιδίως το βαθμό της εγκληματικής διάθεσης που εκδήλωσε ο υπαίτιος κατά την πράξη. Για να τον διαγνώσει με ακρίβεια εξετάζει: **α)** τα αίτια που τον ώθησαν στην εκτέλεση του εγκλήματος, την αφορμή που του δόθηκε και το σκοπό που επιδίωξε **β)** το χαρακτήρα του και το βαθμό της ανάπτυξής του **γ)** τις ατομικές και κοινωνικές περιστάσεις και την προηγούμενη ζωή του **δ)** τη διαγωγή του κατά τη διάρκεια της πράξης και μετά την πράξη ιδίως τη μετάνοια που επέδειξε και την προθυμία του να επανορθώσει τις συνέπειες της πράξης του.
4. Στην απόφαση αναφέρονται ρητά οι λόγοι που δικαιολογούν την κρίση του δικαστηρίου για την ποινή που επέβαλε.

#### Άρθρο 80

##### Επιμέτρηση των ποινών σε χρήμα

1. Κατά την επιμέτρηση της χρηματικής ποινής και του προστίμου λαμβάνονται υπόψη και οι οικονομικοί όροι τόσο εκείνου που καταδικάστηκε όσο και των μελών της οικογένειάς του τα οποία συντηρεί.
2. Στις περιπτώσεις που ο νόμος απειλεί διαζευκτικά είτε ποινή στερητική της ελευθερίας είτε χρηματική ποινή ή πρόστιμο, το δικαστήριο μπορεί να επιβάλει και τις δύο ποινές, αν κρίνει ότι μόνο η μία από τις δύο δεν αρκεί για να αποτρέψει τον υπαίτιο από την τέλεση άλλων αξιόποινων πράξεων.

#### Άρθρο 81

##### Έγκλημα από φιλοκέρδεια

1. Όταν το έγκλημα πήγασε από αίτια απόκτησης κέρδους, το δικαστήριο μπορεί, μαζί με τη στερητική της ελευθερίας ποινή, να επιβάλει και χρηματική ποινή ή πρόστιμο, έστω και αν ο νόμος δεν προβλέπει ποινή σε χρήμα για το έγκλημα που τελέστηκε.
2. Στις περιπτώσεις που ο νόμος προβλέπει για το έγκλημα μόνο χρηματική ποινή ή πρόστιμο, το δικαστήριο, αν συντρέχουν τα αίτια της παρ.1, μπορεί να επιβάλλει τέτοια ποινή αυξημένη έως το τριπλάσιο του ανώτατου ορίου της το οποίο προβλέπεται γι' αυτό το έγκλημα.

## Άρθρο 82

### Μετατροπή των περιστατικών της ελευθερίας ποινών

1. Η περιοριστική της ελευθερίας ποινή, που δεν υπερβαίνει το έτος, μετατρέπεται σε χρηματική ποινή ή πρόστιμο

(Η παρ. 1 αντικ., ως άνω, από το άρθρ. 1 παρ. 3α του Ν. 2408 της 31.5/4.6.1996-ΦΕΚ 104, τ.Α').

2. Η περιοριστική της ελευθερίας ποινή που είναι μεγαλύτερη από ένα έτος και δεν υπερβαίνει τα δύο μετατρέπεται σε χρηματική εκτός και αν ο δράστης είναι υπότροπος και το δικαστήριο με ειδικά αιτιολογημένη απόφασή του κρίνει ότι απαιτείται η μη μετατροπή της για να αποτραπεί ο δράστης από την τέλεση άλλων αξιόποινων πράξεων.

(ΤΟ α' εδάφ. της παρ. 2 αντικ., ως άνω, από το άρθρ. 1 παρ. 3β του Ν.2408 της 31.5/4.6.1996 - ΦΕΚ 104, τ.Α').

«Σε ποινές φυλάκισης άνω των δύο ετών, αν έχει εκτιθεί με οποιονδήποτε τρόπο το ήμισυ της ποινής και το προς έκτιση υπόλοιπο δεν υπερβαίνει τα δύο έτη, το τριμελές πλημμελειοδικείο του τόπου κράτησης, ύστερα από αίτηση του καταδίκου μετατρέπει τούτο σε χρηματική ποινή, εκτός αν με ειδική αιτιολογία κρίνει από την εν γένει συμπεριφορά του καταδίκου κατά το χρόνο έκτισης της ποινής ότι η χρηματική ποινή δεν αρκεί για να αποτραπεί ο κατάδικος από την τέλεση άλλων αξιόποινων πράξεων. Κατά της αποφάσεως ο κατάδικος μπορεί να ασκήσει έφεση. Κατά τα λοιπά εφαρμόζεται η παράγραφος 5 του παρόντος».

(Τα παραπάνω μέσα σε εισαγωγικά εδάφια, που προστέθηκαν με το άρθρο 1 παρ. 2 του Ν. 2145/93, αντικ., ως άνω, από το άρθρο 1 παρ. 1 εδάφ. α' του ν. 2207 της 22/25.4.1994 -ΦΕΚ65, τ.Α').

Η περιοριστική της ελευθερίας ποινή που είναι μεγαλύτερη από δύο έτη και δεν υπερβαίνει τα τρία, μπορεί, με απόφαση του δικαστηρίου ειδικά αιτιολογημένη, να μετατραπεί σε χρηματική, αυτό δικαστήριο κρίνει ότι η μετατροπή αρκεί για να αποτρέψει το δράστη από την τέλεση άλλων αξιόποινων πράξεων.

(ΤΟ παραπάνω εδάφ. προστέθηκε με το άρθρ. 13 παρ. 1 του Ν. 2721/1999 - ΦΕΚ 112, τ.Α'). Στη συνέχεια στην παρ. 2 του ίδιου άρθρου ορίζονται τα εξής:

2. Κατηγορούμενοι που έχουν εις βάρος τους καταδικαστικές αποφάσεις με ποινές φυλάκισης από δύο έως τρία έτη, μπορούν, με αίτησή τους απευθυνόμενη προς το δικαστήριο που τις επέβαλε, να ζητήσουν τη μετατροπή τους σε χρηματική με τις προϋποθέσεις της προηγούμενης παραγράφου).

3. Το ποσό της μετατροπής καθορίζεται με ειδικά αιτιολογημένη απόφαση, αφού ληφθεί υπόψη η οικονομική κατάσταση του καταδικασμένου. Κάθε ημέρα φυλάκισης υπολογίζεται σε ποσό χιλίων έως είκοσι χιλιάδων δραχμών και κάθε ημέρα κράτησης σε ποσό πεντακοσίων έως πέντε χιλιάδων δραχμών. Αν ο καταδικασμένος αδυνατεί λόγω της οικονομικής του κατάστασης να καταβάλει το κατώτατο όριο της μετατροπής και το έγκλημα δεν οφείλεται σε φιλοκέρδεια, το δικαστήριο μπορεί με ειδικά αιτιολογημένη απόφασή του, να μειώσει το ποσό της μετατροπής μέχρι του ενός τρίτου του κατώτατου ορίου.

4. Με κοινή απόφαση των υπουργών Δικαιοσύνης και Οικονομικών μπορεί να αυξομειώνονται τα προβλεπόμενα στην παράγραφο 3 ποσά μετατροπής των περιοριστικών της ελευθερίας ποινών.

5. Σε περίπτωση μετατροπής της στερητικής της ελευθερίας ποινής σε χρηματική ποινή ή πρόστιμο, η αρχική ποινή εκτελείται, μέχρι να καταβληθεί στο δημόσιο ταμείο ολόκληρο το ποσό της μετατροπής.

«Με διάταξη όμως του εισαγγελέα πλημμελειοδικών, που εκδίδεται μετά από αίτηση εκείνου που καταδικάσθηκε, μπορεί να επιτραπεί σε αυτόν η καταβολή του ποσού της μετατροπής εφάπαξ ή σε δόσεις μέσα σε δύο έτη από την καταδίκη. Η ρύθμιση αυτή γίνεται εφόσον

εκείνος που καταδικάσθηκε: α) βρίσκεται σε πρόδηλη και απόλυτη οικονομική αδυναμία, β) από την εκπαίδευσή του, τις επαγγελματικές του δυνατότητες και τα στοιχεία της προσωπικότητάς του γενικά πιθανολογείται ότι θα ανταποκριθεί στην υποχρέωση καταβολής και γ) έχει προηγουμένως ζητήσει τη μετατροπή της ποινής του σε παροχή κοινωφελούς εργασίας, αλλά το δικαστήριο έκρινε ότι η παροχή τέτοιας εργασίας από το συγκεκριμένο δεν είναι εφικτή για λόγους ανεξάρτητους από τη βούλησή του. Με την ίδια διάταξη αναστέλλεται η έκτιση της ποινής και μπορεί να επιβάλλονται περιοριστικοί όροι, εφόσον αυτοί είναι απολύτως αναγκαίοι και ανάλογοι προς το ύψος της ποινής, την επαγγελματική δραστηριότητα και την προσωπικότητα εκείνου που καταδικάσθηκε. Αν εκείνος που καταδικάσθηκε δεν τηρεί τις προθεσμίες που τάχθηκαν για την καταβολή του ποσού της μετατροπής ή των δόσεων του ή αν δεν συμμορφώνεται με τους περιοριστικούς όρους που του επιβλήθηκαν, η αναστολή που χορηγήθηκε ανακαλείται με όμοια διάταξη και διατάσσεται η εκτέλεση της ποινής. Αν εκείνος που καταδικάσθηκε δεν μπορεί, λόγω παράτασης της οικονομικής του αδυναμίας που δεν οφείλεται σε υπαιτιότητα του, να τηρήσει προθεσμία που του τάχθηκε για την καταβολή του ποσού της μετατροπής ή δόσης του, μπορεί με αίτησή του που υποβάλλεται στον εισαγγελέα πλημμελειοδικών πριν τη λήξη της προθεσμίας να ζητήσει μόνο μία φορά την παράτασή της το πολύ για έξι μήνες. Οι διατάξεις του εισαγγελέα πλημμελειοδικών που εκδίδονται κατά την παρούσα παράγραφο ανακοινώνονται στον εισαγγελέα έκτισης της ποινής. Κατά των διατάξεων αυτών χωρεί προσφυγή ενώπιον του εισαγγελέα εφετών».

(ΤΟ δεύτερο έως και το τελευταίο εδαφ. της παρ. 5 αντικ., ως άνω, από το άρθρ. 1 παρ. 3γ του Ν.2408 της 31.5/4.6.1996-ΦΕΚ 104, τ.Α').

. 6. Η περιοριστική της ελευθερίας ποινή που είναι μεγαλύτερη από ένα μήνα και έχει μετατραπεί σε χρηματική ποινή ή πρόστιμο μετατρέπεται περαιτέρω σε ποινή παροχής κοινωφελούς εργασίας, αν το ζητεί ή το αποδέχεται εκείνος που καταδικάσθηκε και εφόσον η παροχή τέτοιας εργασίας από το συγκεκριμένο καταδικασμένο είναι εφικτή. Η περιοριστική της ελευθερίας ποινή που είναι μεγαλύτερη από δύο έτη και δεν υπερβαίνει τα τρία μπορεί να μετατρέπεται σε ποινή παροχής κοινωφελούς εργασίας, αυτό ζητεί ή το αποδέχεται εκείνος που καταδικάσθηκε και εφόσον η παροχή τέτοιας εργασίας από το συγκεκριμένο καταδικασμένο είναι εφικτή» .

(Η παρ.6 αντικ., ως άνω, από το άρθρ.1 παρ. 3δ του Ν. 2408 της 31.5/4.6.1996-ΦΕΚ 104, τ.Α').

7. Αυτό δικαστήριο αποφασίζει τη μετατροπή της ποινής φυλακίσεως σε παροχή κοινωφελούς εργασίας κατά τα οριζόμενα στην προηγούμενη παράγραφο, καθορίζει συγχρόνως στην απόφασή του και τον αριθμό των ωρών κοινωφελούς εργασίας, που αντιστοιχούν σε κάθε ημέρα φυλακίσεως. Κάθε ημέρα φυλακίσεως μετατρέπεται σε παροχή κοινωφελούς εργασίας τεσσάρων ωρών, το δικαστήριο όμως, λαμβάνοντας υπόψη τις προσωπικές συνθήκες του καταδικασμένου, μπορεί να περιορίσει την κοινωφελή εργασία μέχρι δύο ή να την αυξήσει έως έξι ώρες για κάθε ημέρα ποινής φυλακίσεως. Ο εισαγγελέας εκτελέσεως της ποινής ορίζει αμέσως ευθύς ως καταστεί εκτελεστή η ποινή, με διάταξή του, την υπηρεσία, τον οργανισμό ή το πρόσωπο, προς το οποίο θα παρασχεθεί η κοινωφελής εργασία και το χρόνο παροχής της. Ο χρόνος αυτός ορίζεται εντός διαστήματος που αρχίζει από την επόμενη της ημερομηνίας κατά την οποία γίνεται εκτελεστή η απόφαση και λήγει σε χρόνο που δεν μπορεί να υπερβεί το τριπλάσιο της διάρκειας της ποινής που του επιβλήθηκε.

8. Η κοινωφελής εργασία παρέχεται χωρίς αμοιβή σε υπηρεσίες του κράτους, των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, των νομικών προσώπων του δημόσιου τομέα ή σε μη κερδοσκοπικά κοινωφελή νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου ή και άλλα, τα οποία ορίζονται με την υπουργική απόφαση του τελευταίου εδαφίου. Μπορεί επίσης να αφορά και σε παροχή υπηρεσιών προς τον παθόντα, αν κατέστη ανάπηρος και συμφωνούν ο καταδικασμένος και ο παθών. Την εκτέλεση της κοινωφελούς εργασίας επιβλέπει επιμελητής κοινωνικής αρωγής, εκτός αν το δικαστήριο διατάξει διαφορετικά.

. «Έως ότου οργανωθεί το σώμα των επιμελητών κοινωνικής αρωγής ή αν στον τόπο παροχής της κοινωφελούς εργασίας δεν υπάρχει επαρκής αριθμός επιμελητών ή αν η συγκεκριμένη κοινωφελής εργασία δεν έχει ανάγκη επίβλεψης από ειδικό επιμελητή, η επίβλεψη της εκτέλεσης της κοινωφελούς εργασίας ανατίθεται σε όργανα της διοίκησης, μέλη συλλογικών οργάνων ή σε υπαλλήλους των υπηρεσιών ή των νομικών προσώπων, στα οποία παρέχεται η εργασία υπό την εποπτεία του εισαγγελέα πλημμελειοδικών του τόπου παροχής της εργασίας».

(ΤΟ αμέσως παραπάνω εδάφιο προστέθηκε με το άρθρ. 1 παρ. 3ετου Ν.2408της 31.5/4.6.1996-ΦΕΚ 104, τ.Α').

Με απόφαση του υπουργού Δικαιοσύνης και των τυχόν άλλων συναρμόδιων υπουργών, καθορίζονται η οργάνωση της παροχής κοινωφελούς εργασίας, η διαδικασία επιλογής, ανάθεσης και επίβλεψης της σχετικής εργασίας και κάθε άλλη σχετική λεπτομέρεια.

.9. Αν από υπαιτιότητα εκείνου που καταδικάστηκε η εργασία παρέχεται ελλιπώς ή πλημμελώς, παύει να ισχύει η μετατροπή της ποινής σε ποινή παροχής κοινωφελούς εργασίας.

(ΤΟ α' εδάφ. της παρ. 9 αντικ., ως άνω, από το άρθρ. 1 παρ. 3στ του Ν.2408της 31.5/4.6.1996-ΦΕΚ 104,τ.Α').

Το δικαστήριο που εξέδωσε την απόφαση μπορεί σ' αυτήν την περίπτωση, μετά από αίτηση του καταδικασθέντα να μετατρέψει την ποινή σε χρηματική.

Σε κάθε περίπτωση παράβασης ο επιμελητής κοινωνικής αρωγής ενημερώνει σχετικώς με έγγραφό του τον αρμόδιο εισαγγελέα' ο οποίος μπορεί να ερευνά και αυτεπαγγέλτως κάθε φορά αν η εργασία εκτελείται.

Αν ο εισαγγελέας, ύστερα από ακρόαση εκείνου που καταδικάστηκε, διαπιστώσει ότι αυτός παρέχει από υπαιτιότητά του ελλιπή ή πλημμελή εργασία, διατάσσει την εκτέλεση της περιοριστικής της ελευθερίας ποινής ή της χρηματικής ποινής ή του προστίμου.»

(ΤΟ δ' εδάφ. της παρ. 9 αντικ., ως άνω, από το άρθρ. 1 παρ. 3ζτου Ν.2408της 31.5/4.6.1996-ΦΕΚ 104, τ.Α').

.Κατά της διατάξεως του εισαγγελέα επιτρέπεται προσφυγή στον καταδικασμένο εντός δέκα ημερών από της εκτελέσεώς της, με δήλωσή του στο γραμματέα της εισαγγελίας του τόπου παροχής της εργασίας ή στο διευθυντή των φυλακών, ο οποίος τη διαβιβάζει αμέσως στον αρμόδιο εισαγγελέα. Η προσφυγή απευθύνεται στο τριμελές πλημμελειοδικείο του τόπου παροχής της εργασίας, δεν έχει ανασταλτικό αποτέλεσμα, είναι απαράδεκτη, εάν ο προσφεύγων δεν υποβληθεί στην εκτέλεση της περιοριστικής της ελευθερίας ποινής ή της χρηματικής ποινής ή του προστίμου και εισάγεται για συζήτηση κατά την πρώτη μετά την υποβολή της δικάσιμο, κατά την οποία προσάγεται ο προσφεύγων χωρίς κλήτευση.

. Αναβολή της συζητήσεως επιτρέπεται μόνο μια φορά σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 349 Κ.Π.Δ. σε ρητή δικάσιμο χωρίς κλήτευση του προσφεύγοντος . Σε περίπτωση αναβολής, το δικαστήριο μπορεί να διατάξει αναστολή εκτελέσεως της διατάξεως του εισαγγελέα μέχρι να εκδοθεί απόφαση για την προσφυγή. Αν ο προσφεύγων δεν εμφανισθεί, η προσφυγή απορρίπτεται ως ανυποστήρικτη. Σε κάθε περίπτωση το δικαστήριο αποφαινεται αμετάκλητα, επιτρέπεται όμως αίτηση ακυρώσεως για μια φορά, εφαρμοζομένων αναλόγως των διατάξεων του άρθρου 341 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

(Το στ' εδάφ. της παρ. 9, συμπληρώθηκε, ως άνω, από το άρθρ.1 παρ. 3ητου Ν. 2408της 31.5/4.6.1996-ΦΕΚ 104, τ.Α').

1 0. Η περιοριστική της ελευθερίας ποινή, που μετατράπηκε σε χρηματική ή πρόστιμο ή σε παροχή κοινωφελούς εργασίας, διατηρεί το χαρακτήρα της περιοριστικής της ελευθερίας ποινής και μετά τη μερική ή ολική απότιση της κατά μετατροπή ποινής. Αποκλείεται όμως η συγχώνευση ποινής που μετατράπηκε και αποτίθηκε, είτε με την καταβολή του ποσού της μετατροπής είτε με παροχή κοινωφελούς εργασίας, με ποινή περιοριστικής ελευθερίας που δεν υπόκειται σε μετατροπή ή δεν μετατράπηκε.

«11. Η μετατροπή κατά τις προηγούμενες παραγράφους αποκλείεται στις περιπτώσεις καταδίκης για έγκλημα εμπορίας ναρκωτικών ή για έγκλημα που προβλέπεται από τις διατάξεις του Στρατιωτικού Ποινικού Κώδικα. Διατάξεις του Ποινικού Κώδικα ή ειδικών ποινικών νόμων, που αποκλείουν ή ρυθμίζουν με άλλο τρόπο τη μετατροπή των στερητικών της ελευθερίας ποινών σε χρηματικές ή πρόστιμα ή καθορίζουν άλλως την έννοια της μετατροπής, καταργούνται με την επιφύλαξη του προηγούμενου εδαφίου». -.

(ΤΟ άρθρο 82 αντικ., ως άνω, από το άρθρο 2 του Ν. 1941 της 18/18.3.1991-ΦΕΚ41, Τ.Α'- και ακολούθως η παρ. 11 από το άρθρο 1 παρ. 1 εδάφ. β' του Ν. 2207 της 22/25.4.1994-ΦΕΚ65, Τ.Α'. Οι διατάξεις των παρ. 6, 7, 8 (εδάφ. α' και γ') και 9 θα αρχίσουν να ισχύουν ευθύς ως εκδοθούν οι αποφάσεις του εδαφ. δ' της παρ. 8 του παρόντος άρθρου-Αρθρ.29παρ. 3του Ν. 1941/1991).

. 12. Η εφαρμογή του άρθρου αυτού δεν προϋποθέτει αμετάκλητη καταδικαστική απόφαση».

(Η παρ. 12 προστέθηκε με το άρθρ. 1 παρ. 3θ του Ν. 2408 της 31.5/4.6.1996-ΦΕΚ 104, τ.Α')

.13. Αν το δικαστήριο παρέλειψε να αποφανθεί περί μετατροπής ποινής στερητικής της ελευθερίας, με αίτησή του στο δικαστήριο που εξέδωσε την απόφαση, αυτός που καταδικάστηκε μπορεί να ζητήσει τη μετατροπή.

(Η παρ. 13 προστέθηκε με το άρθρ. 2 παρ. 2 του Ν. 2479 της 6/6.5.1997 -ΦΕΚ 67, τ.Α')

## **Άρθρο 83**

### **Λόγοι μείωσης της ποινής**

Όπου στο γενικό μέρος προβλέπεται ποινή ελαττωμένη χωρίς κανένα άλλο προσδιορισμό, η ποινή του πρέπει να επιβληθεί επιμετρείται ως εξής: **α)** Αντί για την ποινή του θανάτου ή της ισόβιας κάθειρξης επιβάλλεται πρόσκαιρη κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών **β)** αντί για την ποινή της κάθειρξης πάνω από δέκα ετών επιβάλλεται κάθειρξη έως δώδεκα ετών ή φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών **γ)** αντί την ποινή της κάθειρξης ως δέκα ετών επιβάλλεται κάθειρξη ως έξι ετών ή φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους **δ)** σε κάθε άλλη περίπτωση, ο δικαστής μειώνει την ποινή ελεύθερα έως το ελάχιστο όριο του είδους της ποινής **ε)** αν ο νόμος προβλέπει αθροιστικά ποινή στερητική της ελευθερίας και ποινή χρηματική μπορεί να επιβληθεί και μόνο αυτή η τελευταία.

## **Άρθρο 84**

### **Ελαφρυντικές περιστάσεις**

1. Η ποινή μειώνεται επίσης κατά το μέτρο που προβλέπει το προηγούμενο άρθρο και στις περιπτώσεις που το δικαστήριο κρίνει ότι συντρέχουν ελαφρυντικές περιστάσεις.
2. Ελαφρυντικές περιστάσεις θεωρούνται ιδίως: **α)** το ότι ο υπαίτιος έζησε έως το χρόνο που έγινε το έγκλημα έντιμη, ατομική, οικογενειακή, επαγγελματική και γενικά κοινωνική ζωή **β)** το ότι στην πράξη του ωθήθηκε από όχι ταπεινά αίτια ή από μεγάλη ένδεια ή διατελώντας υπό την επίδραση σοβαρής απειλής ή υπό την επιβολή προσώπου στο οποίο αυτός οφείλει υπακοή ή με το οποίο βρίσκεται σε σχέση εξάρτησης **γ)** το ότι στη πράξη του ωθήθηκε από ανάρμοστη συμπεριφορά του παθόντος ή παρασύρθηκε από οργή ή βία

θλίψη που του προκάλεσε άδικη εναντίον του πράξη **δ)** το ότι έδειξε ειλικρινή μετάνοια και επιδίωξε να άρει ή να μειώσει τις συνέπειες της πράξης του και **ε)** το ότι ο υπαίτιος συμπεριφέρθηκε καλά για σχετικά μεγάλο διάστημα μετά την πράξη του.

## **Άρθρο 85**

### **Συρροή λόγων μείωσης της ποινής**

Όταν συντρέχουν περισσότεροι από ένας λόγοι για τη μείωση της ποινής κατά το άρθρ.83 ή όταν συντρέχουν ένας ή περισσότεροι τέτοιοι λόγοι μαζί με ελαφρυντικές περιστάσεις (άρθρο 84), εφαρμόζεται μόνο μία φορά η μείωσης της ποινής σύμφωνα με το μέτρο που προβλέπει το άρθρο 83 στην επιμέτρηση της ποινής λαμβάνονται υπόψη όλοι οι πιο πάνω λόγοι και ελαφρυντικές περιστάσεις.

## **Άρθρο 86**

### **Επιβολή θανατικής ποινής**

Καταργήθηκε με την παρ.12 περ. β' του άρθρου 1 του ν. 2207/1994.

## **Άρθρο 87**

### **Υπολογισμός του χρόνου προσωρινής κράτησης**

1. Όταν επιβάλλεται στερητική της ελευθερίας ποινή και αφού οριστεί η διάρκειά της αφαιρείται ο χρόνος της προσωρινής κράτησης του καταδικασμένου την οποία διέταξε ανακριτική αρχή οποιασδήποτε δικαιοδοσίας' επίσης αφαιρείται ο χρόνος που κρατήθηκε από τη σύλληψη έως την προσωρινή κράτησή του.
2. Στην περίπτωση συρροής εγκλημάτων που συνεκδικάζονται αφαιρείται από την ποινή που επιβλήθηκε για κάποιο από αυτά ο χρόνος της προσωρινής κράτησης που διατάχθηκε για οποιοσδήποτε από αυτά' επίσης αφαιρείται και ο χρόνος της κράτησης που προβλέπει το εδ. 1 αυτού του άρθρου, ακόμη και όταν η απόφαση κήρυξε τον καταδικασμένο αθώο για το έγκλημα για το οποίο είχε κρατηθεί προσωρινά.
3. Επίσης αφαιρείται ο χρόνος παραμονής του κατηγορουμένου σε ψυχιατρείο (άρθρο 200 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας).
4. Η αρμόδια αρχή για την εκτέλεση των δικαστικών αποφάσεων αφαιρεί από την ποινή το χρόνο φυλάκισης που μεσολάβησε από την έκδοση της απόφασης έως τότε που έγινε αμετάκλητη.

## **II. Εγκληματίες υπότροποι και καθ' έξη**

## **Άρθρο 88**

### **Υποτροπή**

1. Όποιος είχε καταδικαστεί για κακούργημα ή για πλημμέλημα από δόλο σε ποινή στερητική της ελευθερίας που ξεπερνά τους έξι μήνες και μέσα σε 5 χρόνια από τη δημοσίευση της αμετάκλητης καταδικαστικής απόφασης, αν είχε καταδικαστεί για πλημμέλημα, και σε 10 χρόνια, αν είχε καταδικαστεί για κακούργημα, τελεί νέο κακούργημα ή πλημμέλημα από δόλο για το οποίο ο νόμος προβλέπει ποινή φυλάκισης τουλάχιστον τριών μηνών, βρίσκεται σε υποτροπή.

2. Για τον υπολογισμό της πενταετίας ή δεκαετίας δεν λαμβάνεται υπόψη ο χρόνος πραγματικής έκτισης ποινής στερητικής της ελευθερίας ή μέτρου ασφάλειας σε φυλακή σε άλλο σωφρονιστικό ή θεραπευτικό κατάστημα ή ίδρυμα, καθώς και ο χρόνος κατά τον οποίο ο καταδικασμένος είναι φυγόποινος.

## **Άρθρο 89**

### **Ποινή της υποτροπής**

1. Σε περίπτωση υποτροπής η ποινή που προβλέπεται για την πράξη επιβαρύνεται και μπορεί να ξεπεράσει το ανώτατο όριο που ορίζεται στο νόμο και να φτάσει έως το ανώτατο όριο του είδους της επιβαλλόμενης ποινής. Αν στο νόμο ορίζεται διαζευκτικά ποινή στερητική της ελευθερίας ή χρηματική, επιβάλλεται πάντοτε η πρώτη, επιβαρυνόμενη κατά το προηγούμενο εδάφιο.
2. Σε περίπτωση τρίτης και κάθε περαιτέρω υποτροπής αν για την πράξη απειλείται ποινή φυλάκισης, της οποίας το ανώτατο όριο ξεπερνά το ένα έτος, επιβάλλεται φυλάκιση τουλάχιστον δεκαοκτώ μηνών.
3. Σε περίπτωση μετατροπής της ποινής φυλάκισης που έχει επιβληθεί σύμφωνα με αυτό το άρθρο, το ποσό της μετατροπής δεν μπορεί να είναι κατώτερο από: **α)** το διπλάσιο του κατώτατου ορίου του ποσού μετατροπής στη πρώτη υποτροπή **β)** το τριπλάσιο του κατώτατου ορίου του ποσού μετατροπής στη δεύτερη υποτροπή και **γ)** το πενταπλάσιο του κατώτατου ορίου του ποσού μετατροπής σε κάθε περαιτέρω υποτροπή.

## **Άρθρο 90**

### **Καθ' ἑξῆς υπότροποι εγκληματίες**

1. Αν κάποιος, παρά το ότι τιμωρήθηκε επανειλημμένα, αλλά τουλάχιστον τρεις φορές για κακουργήματα ή πλημμελήματα που πηγάζουν από δόλο, με ποινές στερητικές της ελευθερίας η μία από τις οποίες ήταν τουλάχιστον κάθειρξη, διαπράξει νέο κακούργημα ή πλημμέλημα από δόλο το οποίο σε συνδυασμό με τις προηγούμενες πράξεις αποδεικνύει ότι είναι εγκληματίας καθ' ἑξῆς ή κατ' ἐπάγγελμα επικίνδυνος για τη δημόσια ασφάλεια, το δικαστήριο, όταν η ποινή που πρέπει να επιβληθεί κατά τους όρους του προηγούμενου άρθρου είναι πρόσκαιρη κάθειρξη, του επιβάλλει κάθειρξη αόριστης διάρκειας· η ποινή αυτή εκτίεται σε ιδιαίτερα καταστήματα ή σε ιδιαίτερα τμήματα των φυλακών. Στην απόφαση καθορίζεται μόνο το ελάχιστο όριο διάρκειας της κάθειρξης, το οποίο δεν μπορεί να είναι κατώτερο από τα δύο τρίτα του κατά το προηγούμενο άρθρο ανωτάτου ορίου της ποινής.
2. Ποινές στερητικές της ελευθερίας οι οποίες επιβλήθηκαν για πράξη που συνιστά κατά τους ελληνικούς νόμους κακούργημα ή πλημμέλημα από δόλο και οι οποίες εκτίθηκαν ολικά ή μερικά στην αλλοδαπή, λαμβάνονται υπόψη προκειμένου να εφαρμοστεί η ανωτέρω ποινή με την κάθειρξη εξομοιώνεται η κατά την ξένη νομοθεσία ποινή στέρησης της ελευθερίας που με βάση το περιεχόμενό της ανταποκρίνεται περισσότερο στην κάθειρξη.

## **Άρθρο 91**

### **Λήξη της αόριστης κάθειρξης**

1. Μετά τη λήξη του ελαχίστου ορίου της κάθειρξης, το οποίο ορίστηκε στην απόφαση σύμφωνα με το προηγούμενο άρθρο παρ.1, και ακολούθως κάθε τρία έτη, εξετάζεται είτε με αίτηση του κρατούμενου είτε και αυτεπαγγέλτως αν μπορεί να απολυθεί. Η απόλυση διατάσσεται αν ο κρατούμενος δείξει κατά το διάστημα της παραμονής του στις φυλακές καλή διαγωγή, η οποία παρέχει την προσδοκία ότι δεν θα υποπέσει σε νέο έγκλημα. Για το

θέμα αυτό αποφασίζει το δικαστήριο των πλημμελειοδικών στην περιφέρεια του οποίου εκτελείται η ποινή, ύστερα από γνωμοδότηση της διεύθυνσης του καταστήματος.

2. Η απόλυση είναι πάντοτε υπό όρο: μπορεί να ανακληθεί κατά τους όρους του άρθ. 107 παρ.1 και γίνεται οριστική αν μέσα σε μια πενταετία δεν ανακληθεί. Για την ανάκληση εφαρμόζονται ανάλογα οι διατάξεις του άρθρου 110 παρ.3, 4, 5.
3. Πάντως η παραμονή στις φυλακές του καταδικασμένου σε αόριστη κάθειρξη δεν μπορεί να διαρκέσει, ύστερα από τη λήξη του ελάχιστου ορίου που ορίζεται στην απόφαση παραπάνω από δεκαπέντε έτη αν πρόκειται για πράξη που τιμωρείται με κάθειρξη μέχρι δέκα ετών και παραπάνω από 20 έτη στις υπόλοιπες περιπτώσεις.
4. Αν συντρέξει περίπτωση συρροής κατά το άρθρο 97 στοιχείο α' το δικαστήριο προσδιορίζει ξανά το ελάχιστο όριο της ποινής που πρέπει να επιβληθεί σύμφωνα με το άρθρο 90 παρ.1 επαυξάνοντάς το κατά το μέτρο που προβλέπει το άρθρο 94 παρ.1.

## **Άρθρο 92**

### **Εγκληματίες καθ' έξη ανεξάρτητα από την περίπτωση υποτροπής**

Ανεξάρτητα από την ύπαρξη υποτροπής, οι διατάξεις του άρθ.89 παρ.1 εφαρμόζονται και στους εγκληματίες καθ' έξη ή κατ'επάγγελμα. Αν μάλιστα αυτοί είναι επικίνδυνοι για τη δημόσια ασφάλεια και η ποινή που πρέπει να επιβληθεί για την πράξη ή τις πράξεις που τελέστηκαν είναι πρόσκαιρη κάθειρξη, μπορεί να επιβληθεί κάθειρξη αόριστης διάρκειας. Το ελάχιστο όριο διάρκειάς της δεν μπορεί να είναι κατώτερο από το μισό του ανώτατου ορίου της ποινής στην οποία υπόκειται ο δράστης κατά τα λοιπά εφαρμόζονται οι διατάξεις των άρθρων 90 και 91.

## **Άρθρο 93**

### **Υπότροποι εγκληματίες από αμέλεια**

Οι διατάξεις του άρθρου 89 παρ.1 εφαρμόζονται επίσης σε περίπτωση καταδίκης σε στερητική της ελευθερίας ποινή τουλάχιστον 6 μηνών για πλημμέλημα από αμέλεια, αν ο υπαίτιος μέσα σε 5 χρόνια από τη δημοσίευση της αμετάκλητης καταδικαστικής απόφασης διαπράξει το ίδιο ή συγγενές πλημμέλημα από αμέλεια.

## **ΙΙΙ. Συρροή εγκλημάτων**

## **Άρθρο 94**

### **Συνολική ποινή σε περίπτωση στερητικών της ελευθερίας ποινών**

1. Κατά του υπαιτίου δύο ή περισσότερων εγκλημάτων που πραγματώθηκαν με δύο ή περισσότερες πράξεις και τιμωρούνται κατά το νόμο με πρόσκαιρες στερητικές της ελευθερίας ποινές, επιβάλλεται, μετά την επιμέτρησή τους συνολική ποινή, η οποία αποτελείται από τη βαρύτερη από τις συντρέχουσες ποινές επαυξημένη. Αν οι συντρέχουσες ποινές είναι του ίδιου έτους και ίσης διάρκειας, η συνολική ποινή σχηματίζεται με την επαύξηση μιας απ' αυτές. Η επαύξηση της βαρύτερης ποινής για κάθε μια από τις συντρέχουσες ποινές δεν μπορεί να είναι κατώτερη από: **α)** τέσσερις μήνες, αν η συντρέχουσα ποινή είναι ανώτερη από δύο έτη **β)** ένα έτος αν η ποινή αυτή είναι κάθειρξη έως δέκα έτη **γ)** δύο έτη, αν η ποινή αυτή είναι κάθειρξη, ανώτερη από δέκα έτη. Οποσδήποτε όμως η επαύξηση δεν μπορεί να είναι ανώτερη από τα 3/4 του αθροίσματος των άλλων συντρέχουσών ποινών, ούτε μπορεί η συνολική ποινή να ξεπεράσει τα είκοσι πέντε έτη όταν πρόκειται για κάθειρξη, τα δέκα έτη όταν πρόκειται για φυλάκιση, και τους έξι μήνες όταν πρόκειται για κράτηση.

2. Αν τα εγκλήματα που συρρέουν πραγματώθηκαν με μία πράξη, το δικαστήριο επαυξάνει ελεύθερα τη βαρύτερη από τις συντρέχουσες ποινές, αλλά όχι πέρα από το ανώτατο όριο του είδους της ποινής.
3. Αν χορηγήθηκε αμνηστία, χάρη, αναστολή δίωξης, απόλυση από όρο ή επήλθε παραγραφή ή αφέθηκε οπωσδήποτε η ποινή για ένα ή περισσότερα από τα εγκλήματα που συρρέουν και των οποίων οι ποινές προσμετρήθηκαν κατά τις διατάξεις των προηγούμενων παραγραφών, εξακολουθεί η εκτέλεση των υπόλοιπων ποινών και, αν συντρέχει περίπτωση, ο εισαγγελέας προκαλεί νέα προσμέτρηση γι' αυτές, αυτεπαγγέλτως ή με αίτηση του καταδικασμένου.

## **Άρθρο 95**

### **Συντρέχουσες παρεπόμενες ποινές κ.λ.π.**

Οι παρεπόμενες ποινές (άρθρα 59-64) και το μέτρο ασφάλειας (άρθρα 71-76) επιβάλλονται ή μπορούν να επιβληθούν μαζί με την συνολική ποινή, αν και εφόσον το ορίζει ο νόμος για ένα από τα εγκλήματα που συρρέουν.

## **Άρθρο 96**

### **Συνολική ποινή σε περίπτωση συρροής ποινών σε χρήμα**

1. Αν συντρέχουν περισσότερες από μία χρηματικές ποινές ή πρόστιμα, η συνολική ποινή που επιβάλλεται αποτελείται από τη βαρύτερή τους, επαυξημένη ανάλογα με τους οικονομικούς όρους του καταδικασμένου. Η επαύξηση αυτή όμως δεν μπορεί να ξεπεράσει τα 3/4 του αθροίσματος των υπολοίπων ποινών που συντρέχουν. Αν οι συντρέχουσες ποινές είναι ισόποσες, η συνολική ποινή σχηματίζεται με την επαύξηση μιας από αυτές.
2. Η διάταξη της παρ.2 του άρθρου 94 εφαρμόζεται και σ' αυτό το άρθρο.

## **Άρθρο 97**

### **Άλλες περιπτώσεις συνολικής ποινής**

Οι διατάξεις των άρθρων 94 παρ.1 και 96 παρ.1 εφαρμόζονται και όταν κάποιος, προτού εκτιθεί ολοκληρωτικά ή παραγραφεί ή χαριστεί η ποινή που του επιβλήθηκε για κάποια αξιόποινη πράξη, καταδικαστεί για άλλη αξιόποινη πράξη, οποτεδήποτε και αν τελέστηκε αυτή.

## **Άρθρο 98**

### **Έγκλημα κατ' εξακολούθηση**

Αν περισσότερες από μία πράξεις του ίδιου προσώπου συνιστούν εξακολούθηση του ίδιου εγκλήματος, το δικαστήριο μπορεί, αντί να εφαρμόσει τη διάταξη του άρθρου 94 παρ.1, να επιβάλλει μια και μόνο ποινή για την επιμέτρησή της το δικαστήριο λαμβάνει υπόψη το όλο περιεχόμενο των μερικότερων πράξεων.

2. Η αξία του αντικειμένου της πράξεως και η περιουσιακή βλάβη ή το περιουσιακό όφελος που προκύπτουν από την κατ' εξακολούθηση τέλεση του εγκλήματος λαμβάνονται συνολικά υπόψη αν ο δράστης απέβλεπε με τις μερικότερες πράξεις του στο αποτέλεσμα αυτό. Στις περιπτώσεις αυτές ο ποινικός χαρακτήρας της πράξεως προσδιορίζεται με βάση τη συνολική αξία του αντικειμένου και τη συνολική περιουσιακή βλάβη ή το συνολικό περιουσιακό όφελος που ανάλογα με το έγκλημα επήλθε ή σκοπήθηκε,

(Η παρ. 2 προστέθηκε με το άρθρο 14 παρ. 1 εδάφ. 1.1, του Ν. 2721/1999 - ΦΕΚ 112, τ.Α')(69), .

# ΕΚΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

## ΑΝΑΣΤΟΛΗ ΤΗΣ ΠΟΙΝΗΣ ΥΠΟ ΟΡΟ ΚΑΙ ΑΠΟΛΥΣΗ ΥΠΟ ΟΡΟ

### Ι. Αναστολή εκτέλεσης της ποινής υπό όρο

#### Άρθρο 99

##### Ποινές που αναστέλλονται και διάρκεια της αναστολής

1. Αν κάποιος που δεν έχει καταδικαστεί αμετακλήτως για κακούργημα ή πλημμέλημα σε περιοριστική της ελευθερίας ποινή ανωτέρα του ενός μηνός, καταδικαστεί σε τέτοια ποινή που δεν υπερβαίνει τα δύο έτη, το δικαστήριο με την απόφασή του διατάσσει την αναστολή εκτέλεσης της ποινής για ορισμένο διάστημα, που δεν μπορεί να είναι κατώτερο από τρία και ανώτερο από πέντε έτη, εκτός αν κρίνει με βάση ειδικά μνημονευόμενα στην αιτιολογία στοιχεία ότι η εκτέλεση της ποινής κατά το άρθρο 82 είναι απολύτως αναγκαία για να αποτρέψει τον κατάδικο από την τέλεση νέων αξιόποινων πράξεων.

(Η παρ. 1, που είχε αντικατασταθεί με το άρθρ. 1 παρ. 2 του Ν. 2207/1994, αντικ., εκ νέου, ως άνω, από το άρθρο 2 παρ. 3 του Ν. 2479 της 6/6.5.1997 - ΦΕΚ67, τα Α).

2α. Αν ο αλλοδαπός, στον οποίο δεν έχει χορηγηθεί πολιτικό άσυλο, καταδικασθεί σε περιοριστική της ελευθερίας ποινή μέχρι πέντε ετών και διαταχθεί με την ίδια απόφαση η απέλασή του από τη χώρα, το δικαστήριο μπορεί να διατάξει την επ' αόριστο αναστολή της εκτέλεσης της ποινής κατά παρέκκλιση της προηγούμενης παραγράφου και των άρθρων 100 έως 102 του παρόντος Κώδικα, οπότε εκτελείται αμέσως η απέλαση.

β. Η αναστολή και η απέλαση δεν κωλύονται από τη μη καταβολή των δικαστικών εξόδων και της χρηματικής ποινής του τυχόν επιβλήθηκε.

(Η παρ. 2 του άρθρ. 99, αντικ. ως άνω, από το άρθρ. 1 παρ. 4α του Ν. 2408 της 31.5/4.6.1996 - ΦΕΚ 104, τα Α).

γ. Η αναστολή της εκτέλεσης της ποινής επέρχεται με την πραγματοποίηση της απέλασης του αλλοδαπού από τη χώρα. Στην περίπτωση αυτήν ο χρόνος κράτησής του, σύμφωνα με την παρ. 4 του άρθρου 74 του Ποινικού Κώδικα, αφαιρείται από την ποινή που έχει ανασταλεί.

(ΤΟ εδάφ. γ' προστέθηκε με το άρθρο 12 παρ. 2 του Ν.2721/1999 - ΦΕΚ 112, τ.Α').

(Σχετικά με την αναστολή της ποινής επί αλλοδαπών καταδικασθέντων, το άρθρο 16 του Ν. 2721 της 3/3.6.1999 ΦΕΚ 112, τ Α' - ορίζει τα εξής:

Αλλοδαποί, που κατά τη δημοσίευση του παρόντος νόμου εκτίουν ποινή φυλάκισης, που τους έχει επιβληθεί πριν από τη δημοσίευση του ν. 2408/1996, μπορούν να ζητήσουν από το Συμβούλιο Πλημμελειοδικών του τόπου έκτισης της ποινής τους την άμεση εφαρμογή της παραγράφου 2 του άρθρου 99 του Ποινικού Κώδικα, όπως συμπληρώθηκε και με το παρόντα νόμο, εφόσον η έκτιση της ποινής άρχισε μετά την έναρξη ισχύος του ν. 2408/1996. Η αίτηση αυτή μπορεί να υποβληθεί και αυτεπάγγελα από τον Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών του τόπου έκτισης της ποινής).

3. Ο απελαθείς αλλοδαπός, του οποίου έχει ανασταλεί η ποινή, κατά τα ανωτέρω, μπορεί να επιστρέφει στη χώρα με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, αφού περάσει πενταετία από την απέλαση και για ορισμένο χρονικό διάστημα, το οποίο δύναται να παρατείνεται

(Η παρ. 3 αντικ., ως άνω, από το άρθρο 20 παρ. 4 του Ν. 2331 της 23/24.8.1995 - ΦΕΚ 173, τ.Α').

Ο Υπουργός Δικαιοσύνης δεν δεσμεύεται από το χρονικό περιορισμό του προηγούμενου εδαφίου σε περίπτωση αλλοδαπού, ο οποίος έχει τελέσει γάμο με Έλληνα υπήκοο, για όσο

χρονικό διάστημα διαρκεί ο γάμος, καθώς και σε περίπτωση παλιννοστούντος ελληνικής καταγωγής

(το β' εδάφιο προστέθηκε με το άρθρο 20 παρ. 1 του Ν. 2521 της 1/1.9.1997 - ΦΕΚ 174, τ. Α').

.«Η πιο πάνω απόφαση λαμβάνεται μετά από γνώμη του κατά το άρθρο 74 παράγραφος 3 τριμελούς συμβουλίου».

(Τα μέσα σε εισαγ. εδάφιο προστέθηκε με το άρθρο 6 παρ. 4 του Ν. 3090 της 24/24.12.2002 - ΦΕΚ329, τ. Α').

4. Ο αλλοδαπός της προηγούμενης παραγράφου, που εισέρχεται ή επιχειρεί να εισέλθει παράνομα στη χώρα, τιμωρείται με ποινή φυλακίσεως τουλάχιστο δύο ετών, ή οποία δεν αναστέλλεται με κανέναν τρόπο και εκτελείται αθροιστικώς με την ανασταλείσα ποινή». (7°)

(ΤΟ άρθρο 99 αντικ., ως άνω, από το άρθρο 3 του Ν. 1941 της 18/18.3.1991- ΦΕΚ41, τΑ').

.« 5. Αν ο αλλοδαπός έχει εκτίσει με οποιονδήποτε τρόπο την ποινή του και η απέλασή του που έχει διαταχθεί με δικαστική απόφαση δεν είναι δυνατή, η απέλαση αναστέλλεται με απόφαση του Τριμελούς Πλημμελειοδικείου του τόπου έκτισης της ποινής, ύστερα από πρόταση του εισαγγελέα που εποπτεύει το οικείο κατάστημα κράτησης και, όπου αυτός δεν υπάρχει, του εισαγγελέα που είναι αρμόδιος για την εκτέλεση της ποινής. Κατά τη χορήγηση της αναστολής το δικαστήριο μπορεί να επιβάλλει τους όρους που προβλέπονται στην παράγραφο 2 ου άρθρου 100Α ή ορισμένους από αυτούς. Αν εκλείψουν οι λόγοι που επέβαλαν την αναστολή της απέλασης, η απόφαση για τη χορήγησή της ανακαλείται με την ίδια διαδικασία.»

(Η παρ. 5 προστ. με το άρθρ. 6 παρ.5 του Ν3090 της 24/24-1-2002 –ΦΕΚ 329, τ.Α')

## **Άρθρο 100**

### **Προϋποθέσεις για τη χορήγηση της αναστολής σε ποινή μεγαλύτερη των δύο και μέχρι τριών ετών**

1. Αν κάποιος καταδικαστεί σε ποινή φυλάκισης μεγαλύτερη των δύο και μέχρι τριών ετών και συντρέχει η προϋπόθεση του άρθρου 99, το δικαστήριο μπορεί με την απόφασή του να διατάξει την αναστολή εκτέλεσης της ποινής για ορισμένο διάστημα, που δεν μπορεί να είναι κατώτερο από τρία και ανώτερο από πέντε έτη.

Η αναστολή της εκτέλεσης μπορεί να χορηγηθεί αν το δικαστήριο από την έρευνα των περιστάσεων κάτω από τις οποίες τελέστηκε η πράξη και ιδίως των αιτίων της, της προηγούμενης ζωής και του χαρακτήρα του καταδικασμένου κρίνει ότι η εκτέλεση της ποινής δεν είναι αναγκαία για να τον αποτρέψει από την τέλεση άλλων αξιόποινων πράξεων.

Στην κρίση του αυτή το δικαστήριο πρέπει ακόμη να λαμβάνει υπόψη και την διαγωγή του υπαιτίου μετά την πράξη και ιδίως τη μετάνοια που έδειξε και την προθυμία του να επανορθώσει τις συνέπειες της πράξης του.

2. Οι λόγοι που δικαιολογούν την αναστολή της εκτέλεσης πρέπει να περιέχονται συγκεκριμένα στην απόφαση.
3. Το δικαστήριο μπορεί να εξαρτήσει την αναστολή από την προηγούμενη πληρωμή των δικαστικών εξόδων, της αποζημίωσης και της χρηματικής ικανοποίησης που επιδικάστηκαν σ' αυτόν που αδικήθηκε μπορεί επίσης να ορίσει και προθεσμία για την εκπλήρωση αυτών των όρων.

4. Ο πρόεδρος, απαγγέλλοντας την απόφαση για αναστολή, γνωστοποιεί στον καταδικασμένο τους όρους υπό τους οποίους του παρέχεται.

## **Άρθρο 100Α**

### **Αναστολή υπό επιτήρηση**

1. Αν κάποιος καταδικασθεί σε ποινή φυλάκισης μεγαλύτερη των τριών και μέχρι πέντε ετών και συντρέχουν οι προϋποθέσεις των άρθρων 99 και 100 του Ποινικού Κώδικα, το δικαστήριο μπορεί να διατάζει την αναστολή εκτέλεσης της ποινής υπό όρους και υπό την επιμέλεια και επιτήρηση επιμελητή κοινωνικής αρωγής, για χρονικό διάστημα που δεν μπορεί να είναι κατώτερο από τρία και ανώτερο από πέντε έτη.
2. Οι όροι, εκτός από αυτούς που αναφέρονται στο άρθρο 100 παρ.3, μπορεί να αφορούν τον τρόπο διαβίωσης και τον τόπο διαμονής του καταδικασμένου.

Οι όροι αυτοί μπορεί να συνίσταται ιδίως:

**α)** στην απαγόρευση απομάκρυνσης του καταδικασμένου χωρίς άδεια από το συνήθη τόπο διαμονής του ή από άλλον τόπο που θα ορίσει το δικαστήριο. Η άδεια απομάκρυνσης, που πρέπει να είναι έγγραφη και προσωρινής ισχύος, χορηγείται στον καταδικασμένο από τον εισαγγελέα πλημμελειοδικών, μετά από πρόταση του επιμελητή κοινωνικής αρωγής, αποκλειστικά για λόγους εργασίας σπουδών, υγείας ή οικογενειακούς,

**β)** στην αφαίρεση διαβατηρίου ή άλλου ισοδύναμου ταξιδιωτικού εγγράφου και την απαγόρευση εξόδου από τη χώρα, εκτός αν έχει χορηγηθεί και στην περίπτωση αυτήν, κατά τα αναφερόμενα υπό στοιχείο (α), άδεια εξόδου, η οποία δεν μπορεί να υπερβαίνει τον ένα μήνα,

**γ)** στην υποχρέωση του καταδικασμένου να εμφανίζεται κατά τακτά χρονικά διαστήματα στις αστυνομικές αρχές του τόπου όπου διαμένει ή στα γραφεία της υπηρεσίας επιμελητών κοινωνικής αρωγής,

**δ)** στην αφαίρεση της άδειας οδήγησης για ορισμένο χρονικό διάστημα 1 έως 5 ετών, αν η πράξη του συνιστά παράβαση των καθηκόντων του ως οδηγού οχήματος,

**ε)** στην απαγόρευση να συναναστρέφεται ορισμένα πρόσωπα,

**στ)** στην εκπλήρωση υποχρεώσεων του καταδικασμένου για διατροφή ή επιμέλεια προς άλλα πρόσωπα.

3. Επίσης το δικαστήριο δύναται να θέσει ως όρους την τήρηση υποχρεώσεων που εκούσια αναλαμβάνει ο καταδικασμένος, όπως:

**α)** Να υποβληθεί σε θεραπεία ή ειδική μεταχείριση.

**β)** Να διαμένει σε ορισμένο ίδρυμα.

**γ)** Να παρέχει κοινωφελή εργασία.

4. Ο επιμελητής κοινωνικής αρωγής επιβλέπει την εκπλήρωση των όρων κι υποβάλει ανά τρίμηνο έκθεση στον αρμόδιο εισαγγελέα. Με τον ίδιο τρόπο αναφέρει αμέσως κάθε σοβαρή παραβίαση των όρων που έχουν τεθεί στον καταδικασμένο.

1. Αν κατά τη διάρκεια της αναστολής της ποινής ο καταδικασμένος παραβαίνει τους όρους που έχουν τεθεί, το δικαστήριο που εξέδωσε την απόφαση, ύστερα από αίτηση του αρμόδιου εισαγγελέα, κρίνει αν πρέπει να διατάξει την άρση της αναστολής. Αν το δικαστήριο αυτό είναι μικτό ορκωτό δικαστήριο ή μικτό ορκωτό εφετείο, αρμόδιο είναι το τριμελές και πενταμελές εφετείο αντίστοιχα.

Η άρση της αναστολής διατάσσεται αν το δικαστήριο κρίνει ότι οι παραβιάσεις είναι σε αριθμό και σοβαρότητα τόσο σημαντικές, ώστε να απαιτείται πλέον η έκτιση της περιοριστικής της ελευθερίας ποινής για να αποτραπεί ο καταδικασμένος από την τέλεση άλλων αξιόποινων πράξεων.

6. Το κατά την προηγούμενη παράγραφο δικαστήριο μετά από αίτηση του αρμόδιου εισαγγελέα ή του καταδικασμένου μπορεί να αποφασίσει την τροποποίηση των όρων, τη σύντμηση ή επιμήκυνση του χρόνου επιτήρησης ή και την πλήρη κατάργηση της επιτήρησης με παράλληλη διατήρηση της αναστολής της ποινής σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 99 επ. ΠΚ, εφόσον κρίνει ότι αυτό επιβάλλεται από τη γενικότερη διαγωγή του καταδικασμένου κατά τη διάρκεια της αναστολής της ποινής. Νέα αίτηση του καταδικασμένου μπορεί να υποβληθεί μετά πάροδο εξαμήνου από της απορρίψεως της προηγούμενης.
7. Οι διατάξεις των άρθρων 101 και 102 ΠΚ εφαρμόζονται και στην αναστολή υπό επιτήρηση.
8. Μέχρις ότου λειτουργήσει ο Κλάδος Επιμελητών Κοινωνικής Αρωγής, που προβλέπεται από τα άρθρα 15-17 του ν. 1941/1991, τα καθήκοντα επιβλέψεως των όρων ασκούνται από τον εισαγγελέα του δικαστηρίου που εξέδωσε την απόφαση για την αναστολή υπό επιτήρηση.

(Το άρθρο 100<sup>Α</sup> παρ.1-7 προστ. με το άρθρο 4 του Ν 1941 της 28/28-5-1993 –ΦΕΚ 41 τ.Α')

### **Άρθρο 101**

#### **Ανάκληση της αναστολής**

1. Αν μετά την χορήγηση της αναστολής, αλλά κατά τη διάρκειά της, αποδειχθεί ότι αυτός που την έλαβε είχε προηγουμένως καταδικαστεί αμετακλήτως σε στερητική της ελευθερίας ποινής για κάποια από τις πράξεις που ορίζει το άρθρο 99, το δικαστήριο με αίτηση του εισαγγελέα ανακαλεί την αναστολή που χορηγήθηκε.
2. Αν κατά τη διάρκεια της αναστολής, καταστεί αμετάκλητη μία καταδίκη για κάποια από τις πράξεις αυτές που τελέστηκε πριν από τη δημοσίευση της απόφασης για την αναστολή, η αναστολή θεωρείται ότι δεν χορηγήθηκε. η ποινή που είχε ανασταλεί εκτελείται σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 94 παρ.1 και 96 παρ.1, εκτός αν το δικαστήριο, απαγγέλλοντας τη νέα καταδίκη, ρητά διατάξει με την ίδια απόφαση να διατηρηθεί η αναστολή, λόγω της ελαφράς φύσης του πλημμελήματος για το οποίο απαγγέλθηκε η νέα καταδίκη. Το ίδιο ισχύει και αν μετά την πάροδο του χρόνου της αναστολής επακολούθησε καταδίκη ή άρχισε ποινική δίωξη για πράξη που είχε τελεστεί πριν από την αναστολή, αμέσως μόλις καταστεί αμετάκλητη η καταδίκη για την πράξη αυτήν.

### **Άρθρο 102**

#### **Άρση της αναστολής**

1. Αν κατά το διάστημα της αναστολής ο καταδικασμένος καταδικαστεί και πάλι σε ποινή στερητική της ελευθερίας για κακούργημα ή πλημμέλημα που τελέστηκε κατά τη διάρκεια της αναστολής, η αναστολή αίρεται μόλις καταστεί αμετάκλητη η νέα καταδίκη. Η ποινή που επιβλήθηκε με τη νέα καταδίκη εκτελείται στη συνέχεια μετά την ποινή που είχε ανασταλεί, εκτός αν λόγω της ελαφράς φύσης του πλημμελήματος που αφορά η νέα καταδίκη το δικαστήριο με την ίδια απόφαση ρητά διατάξει να μην αρθεί η αναστολή.
2. Αν η αναστολή δεν αρθεί σύμφωνα με τα ανωτέρω ή δεν ανακληθεί σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 101, η ποινή που είχε ανασταλεί θεωρείται σαν να μην είχε επιβληθεί.

## **Άρθρο 103**

### **Ενέργεια αλλοδαπής απόφασης**

Αν η καταδίκη που ορίζουν τα άρθρ. 99, 101 και 102 επήλθε με απόφαση αλλοδαπού δικαστηρίου η ενέργειά της όσον αφορά τη χορήγηση, την ανάκληση ή την άρση της αναστολής σε κάθε περίπτωση, κρίνεται ελεύθερα από το δικαστήριο.

## **Άρθρο 104**

### **Δικαστικές δαπάνες, αποζημιώσεις και παρεπόμενες αρχές**

1. Η αναστολή της ποινής δεν απαλλάσσει τον καταδικασμένο από την πληρωμή των δικαστικών εξόδων και την αστική αποζημίωση και τη χρηματική ικανοποίηση.
2. Οι παρεπόμενες της ποινής στερήσεις δικαιωμάτων κι ανικανότητες αναστέλλονται και εξαλείφονται μαζί με την κύρια ποινή αν πρόκειται όμως για στερήσεις ή ανικανότητες σε βάρος δημοσίων υπαλλήλων (άρθρο 263), το δικαστήριο μπορεί να διατάξει να μην ανασταλούν.

## **II. Απόλυση του κατάδικου υπό όρο**

## **Άρθρο 105**

### **Κατάδικοι που δικαιούνται να απολυθούν**

1. Όσοι καταδικάστηκαν σε ποινή στερητική της ελευθερίας μπορούν να απολυθούν υπό τον όρο της ανάκλησης σύμφωνα με τις πιο κάτω διατάξεις και εφόσον έχουν εκτίσει:
  - α) προκειμένου για φυλάκιση, τα δύο πέμπτα της ποινής τους,
  - β) προκειμένου για πρόσκαιρη κάθειρξη, τα τρία πέμπτα της ποινής τους,
  - γ) προκειμένου για ισόβια κάθειρξη, τουλάχιστον είκοσι έτη.

Για τη χορήγηση της υπό όρο απόλυσης δεν απαιτείται να έχει καταστεί η καταδίκη αμετάκλητη.

(Η παρ.1 αντικ.,ως άνω, από το άρθρο 1 παρ. 5<sup>α</sup> του Ν.2408 της 5/4.6.1996 -ΦΕΚ 104, τ.Α').

2. Το χρονικό διάστημα των τριών πέμπτων περιορίζεται στα δύο πέμπτα της ποινής που επιβλήθηκε και προκειμένου για ισόβια κάθειρξη, τα είκοσι έτη περιορίζονται σε δεκαέξι, αν ο κατάδικος έχει υπερβεί το εβδομηκοστό έτος της ηλικίας του. Το χρονικό διάστημα των δεκαέξι ετών προσαυξάνεται κατά τα δύο πέμπτα των λοιπών ποινών που τυχόν έχουν επιβληθεί, στην περίπτωση που αυτές συντρέχουν σωρευτικά. Σε κάθε περίπτωση όμως, ο κατάδικος μπορεί να απολυθεί, αν έχει εκτίσει είκοσι έτη. Μετά τη συμπλήρωση του εξηκοστού εβδόμου έτους της ηλικίας του καταδίκου, κάθε ημέρα παραμονής του σε σωφρονιστικό κατάστημα υπολογίζεται ευεργετικά ως δύο ημέρες εκτιόμενης ποινής. Αν ο κατάδικος εργάζεται, κάθε ημέρα απασχόλησης υπολογίζεται ως επιπλέον μισή ημέρα εκτιόμενης ποινής. Αν για τους κατάδικους αυτούς προκύπτει από άλλες διατάξεις ευνοϊκότερος υπολογισμός, εφαρμόζονται εκείνες.

Οι διατάξεις της παρούσας παραγράφου δεν εφαρμόζονται σε κατάδικους για το έγκλημα της εσχάτης προδοσίας, για τους οποίους εξακολουθεί να ισχύει η παράγραφος 2 του άρθρου 105 του ν. 1492/1950«Κύρωση του Ποινικού Κώδικα»,

(Η παρ.2αντικ.,ως άνω, από το άρθρο 1 παρ.5β του Ν.2408 της 31.5/4.6.1996-ΦΕΚ 104, τ.Α').

3. Στην περίπτωση που συντρέχουν σωρευτικά περισσότερες ποινές, ο κατάδικος μπορεί να απολυθεί υπό όρο, αν έχει εκτίσει το άθροισμα των τμημάτων των ποινών, που προβλέπεται στην παράγραφο 1. Σε κάθε περίπτωση ο κατάδικος μπορεί να απολυθεί αν έχει εκτίσει είκοσι πέντε έτη και όταν το παραπάνω άθροισμα υπερβαίνει το όριο αυτό.

(Η παρ. 3 αντικ., ως άνω, από το άρθρο 1 παρ. 5γ του Ν. 2207 της 22/25.5.1994 - ΦΕΚ 65, τ.Α').

4. Αν απολυθεί υπό όρο κατάδικος, ο οποίος μετά την έκτιση της ποινής πρέπει να υποβληθεί σε στερητικό της ελευθερίας μέτρο ασφάλειας, ο χρόνος της δοκιμασίας αρχίζει μετά τη λήξη του μέτρου αυτού.

(Η παρ. 4 προστέθηκε με το άρθρο 1 παρ. 5δ του Ν. 2207 της 22/25.4.1994 - ΦΕΚ 65, τ. Α' .

"Αν με δικαστική απόφαση έχει διαταχθεί η απέλαση του καταδίκου που απολύεται υπό όρο, η απέλαση εκτελείται αμέσως μετά την υπό όρο απόλυση αυτού, εκτός αν η απέλαση είναι αδύνατη, οπότε απολύεται ο κατάδικος και αρχίζει ο χρόνος δοκιμασίας».

(ΤΟ μέσα σε εισαγ. εδάφιο προστέθηκε με το άρθρ. 6 παρ. 6 του Ν. 3090 της 24/24.12.2002 - ΦΕΚ329, τ. Α').

5. 6\*. Για τη χορήγηση της υπό όρο απόλυσης, ως ποινή που εκτίθηκε θεωρείται αυτή που υπολογίστηκε ευεργετικά κατά το ν. 2058/1952. Προκειμένου για ποινές κάθειρξης δεν μπορεί να χορηγηθεί στον κατάδικο η υπό όρο απόλυση, αν δεν έχει παραμείνει στο σωφρονιστικό κατάστημα για χρονικό διάστημα ίσο με το ένα τρίτο της ποινής που του επιβλήθηκε και, σε περίπτωση ισόβιας κάθειρξης, δεκαέξι έτη. Το χρονικό διάστημα των δύο πέμπτων ή, σε περίπτωση ισόβιας κάθειρξης, των δεκαέξι ετών, προσαυξάνεται κατά τα δύο πέμπτα των λοιπών ποινών που τυχόν έχουν επιβληθεί, στην περίπτωση που αυτές συντρέχουν σωρευτικά. Σε κάθε περίπτωση όμως ο κατάδικος μπορεί να απολυθεί αν έχει εκτίσει είκοσι έτη. Σε περίπτωση ποινικού σωφρονισμού, για την εφαρμογή του άρθρου 129, κάθε ημέρα εργασίας υπολογίζεται ευεργετικά, η απόλυση υπό όρο όμως δεν μπορεί να χορηγηθεί, αν ο κατάδικος δεν έχει παραμείνει σε σωφρονιστικό κατάστημα για χρονικό διάστημα ίσο με τα τρία πέμπτα του ελάχιστου ορίου που του έχει οριστεί.

\*Προφανώς πρόκειται για λάθος αρίθμηση. Παράγραφος 5 δεν υπάρχει στο κείμενο του άρθρου.

Οι διατάξεις της παρούσας παραγράφου δεν εφαρμόζονται σε όσους καταδικάσθηκαν για το έγκλημα της εσχάτης προδοσίας, για τους οποίους εξακολουθεί να ισχύει το άρθρο 5 του ν. 2058/1952.

(Η παρ. 5 του άρθρου 25 του Ν. 2058/1952, που είχε αντικατασταθεί με την παρ. 3 του άρθρου 4 του Ν. 2207/1994, αντικαταστάθηκε εκ νέου με το άρθρ. 1 παρ. 5γ του Ν. 2408/ 1996 - ΦΕΚ 104, Τ.Α' - και προστέθηκε, ως παράγραφος 6 στο παρόν άρθρο. .

Σχετικό και το άρθρο 15 του Ν. 2721 της 3/3.6.1999 (ΦΕΚ 112, τΑ), σύμφωνα με το οποίο:

1. Κρατούμενοι που κατά τη δημοσίευση του παρόντος νόμου εκτίουν ποινή φυλάκισης απολύονται με διάταξη του εισαγγελέα πλημμελειοδικών του τόπου έκτισης της ποινής, υπό τον όρο της ανάκλησης, χωρίς τη συνδρομή των προϋποθέσεων των άρθρων 105 και επόμενα του Ποινικού Κώδικα, εφόσον:

α) Η ποινή τους έχει διάρκεια μέχρι δύο έτη και έχουν εκτίσει με οποιονδήποτε τρόπο το ένα πέμπτο αυτής, χωρίς να έχουν καταστεί φυγόποινοι μετά την καταδίκη τους.

β) Η ποινή τους έχει διάρκεια μεγαλύτερη των δύο ετών και έχουν εκτίσει με οποιονδήποτε τρόπο το ένα τρίτο αυτής, χωρίς να έχουν καταστεί φυγόποινοι μετά την καταδίκη τους.

2. Όσοι απολύονται με βάση τις πιο πάνω διατάξεις, αν υποπέσουν μέσα σε ένα έτος από τη δημοσίευση του νόμου αυτού σε νέο από δόλο τελούμενο έγκλημα και καταδικαστούν αμετάκλητα οποτεδήποτε σε ποινή στερητική της ελευθερίας μεγαλύτερη του έτους, εκτίουν αθροιστικά και το υπόλοιπο της ποινής, για το οποίο έχουν απολυθεί υπό όρο.

3.....

6. Κάθε αμφισβήτηση ως προς την εφαρμογή του άρθρου αυτού λύεται από το Συμβούλιο των Πλημμελειοδικών του τόπου έκτισης της ποινής. Οι διατάξεις του άρθρου αυτού εφαρμόζονται και στους κατάδικους που αποκτούν τις προϋποθέσεις του μετά τη δημοσίευση του παρόντος νόμου, κατόπιν ασκήσεως ενδίκου μέσου και εφόσον η έκτιση της ποινής τους έχει αρχίσει κατά τη δημοσίευση του παρόντος.

### **Άρθρο 106**

#### **Προϋποθέσεις για τη χορήγηση της απόλυσης**

1. Η απόλυση υπό όρο χορηγείται οπωσδήποτε, εκτός αν κριθεί με ειδική αιτιολογία ότι η διαγωγή του κατάδικου κατά την έκτιση της ποινής του, καθιστά απολύτως αναγκαία τη συνέχιση της κράτησής του για να αποτραπεί η τέλεση από αυτόν νέων αξιόποινων πράξεων.

Η διάταξη αυτή δεν εφαρμόζεται σε καταδικασθέντες για το έγκλημα της εσχάτης προδοσίας, για τους οποίους εξακολουθεί να ισχύει η παρ.1 του άρθρου 106 του ν. 1492/1950 <<Κύρωση του Ποινικού Κώδικα>>.

2. Στον απολυόμενο μπορούν να επιβληθούν ορισμένες υποχρεώσεις που θα αφορούν τον τρόπο της ζωής του και ιδίως τον τόπο διαμονής του. Οι υποχρεώσεις αυτές μπορούν πάντοτε να ανακληθούν ή να τροποποιηθούν με αίτηση του απολυμένου.
3. Οι διατάξεις των παρ.2 έως και 4 του άρθρου 100Α εφαρμόζεται αναλόγως.

### **Άρθρο 106<sup>Α</sup>**

Καταργήθηκε με την παρ.12 περ. β' του άρθρου 1 του ν. 2207/1994.

### **Άρθρο 107**

#### **Ανάκληση της απόλυσης**

1. Η απόλυση μπορεί να ανακληθεί, αν εκείνος που απολύθηκε δεν συμμορφωθεί με τις υποχρεώσεις που του επιβλήθηκαν κατά την απόλυση.
2. Σε περίπτωση ανάκλησης ο χρόνος από την απόλυση έως την νέα σύλληψη δεν υπολογίζεται στη διάρκεια της ποινής.

### **Άρθρο 108**

#### **Άρση της απόλυσης**

Αν μέσα στο χρονικό διάστημα που προβλέπει το άρθρο 109, εκείνος που απολύθηκε διαπράξει έγκλημα από δόλο για το οποίο του επιβλήθηκε αμετακλήτως οποτεδήποτε ποινή φυλάκισης ανώτερη από έξι μήνες εκτίει αθροιστικά κι ολόκληρο το υπόλοιπο της προηγούμενης ποινής, το οποίο έπρεπε να εκτίσει κατά το χρόνο της προσωρινής απόλυσης.

### **Άρθρο 109**

#### **Συνέπειες της μη ανάκλησης**

Αν από την απόλυση περάσει το χρονικό διάστημα της ποινής το οποίο υπολειπόταν για έκτιση, σε όσες περιπτώσεις αυτό είναι ανώτερο από τρία έτη, ή αν περάσουν τρία έτη χωρίς να γίνει

ανάκληση, η ποινή θεωρείται ότι εκτίθηκε. Η ισόβια κάθειρξη θεωρείται ότι εκτίθηκε, αν περάσουν δέκα έτη από την απόλυση χωρίς να γίνει ανάκλησή της.

## **Άρθρο 110**

### **Διαδικασία για τη χορήγηση και την ανάκληση της απόλυσης**

1. Για τη χορήγηση και την ανάκληση της απόλυσης υπό όρο αποφασίζει το συμβούλιο των πλημμελειοδικών του τόπου της έκτισης της ποινής.

<<Ο κατάδικος κλητεύεται υποχρεωτικά δέκα τουλάχιστον ημέρες πριν από τη συνεδρίαση, κατά την οποία μπορεί να παραστεί αυτοπροσώπως ή με συνήγορο τον οποίο διορίζει με απλό έγγραφο θεωρημένο από το διευθυντή της φυλακής ή τις αρμόδιες αρχές>>.

2. Η απόλυση υπό όρο χορηγείται με αίτηση της διεύθυνσης του καταστήματος στο οποίο κρατείται ο κατάδικος. Η αίτηση υποβάλλεται ένα μήνα πριν από τη συμπλήρωση του χρόνου, που προβλέπει το άρθρο 105. Αν η διεύθυνση του ιδρύματος κρίνει ότι συντρέχουν προϋποθέσεις για τη μη χορήγηση της απόλυσης υπό όρο υποβάλλει σχετική αναφορά μαζί με έκθεση της κοινωνικής υπηρεσίας του καταστήματος στον εισαγγελέα των πλημμελειοδικών, ο οποίος την εισάγει στο συμβούλιο.
3. Για την ανάκληση αποφασίζει το ίδιο δικαστικό συμβούλιο, ύστερα από πρόταση των αρχών που εποπτεύουν αυτόν που απολύθηκε.
4. Η εποπτεία αυτή μπορεί να ανατεθεί και σε εταιρεία προστασίας των αποφυλακισμένων.
5. Σε περίπτωση επείγουσας ανάγκης για να προληφθεί κίνδυνος της δημόσιας τάξης ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών του τόπου διαμονής εκείνου που απολύθηκε μπορεί να διατάξει τη προσωρινή σύλληψή του ύστερα από την οποία προκαλείται αμέσως με τη νόμιμη διαδικασία η απόφαση για την ανάκληση. Σε περίπτωση οριστικής ανάκλησης, θεωρείται ότι αυτή επήλθε την ημέρα της σύλληψης.

## **Άρθρο 110Α**

1. Η απόλυση υπό όρο χορηγείται ανεξαρτήτως της συνδρομής των προϋποθέσεων των άρθρων 105 και 106, εφόσον ο κατάδικος νοσεί από σύνδρομο επίκτητης ανοσοποιητικής ανεπάρκειας.
2. Η διακρίβωση της προϋποθέσεως της παρ.1 γίνεται μετά από αίτηση του καταδίκου από το αρμόδιο συμβούλιο Πλημμελειοδικών το οποίο διατάσει ειδική πραγματογνωμοσύνη και η διαδικασία της καθορίζεται με κοινή απόφαση των Υπουργών Δικαιοσύνης και Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων.
3. Η απόλυση υπό όρο κατά την παρ.1 σημειώνεται στο Ποινικό Μητρώο του καταδίκου και χορηγείται μόνο μία φορά.

# ΕΒΔΟΜΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

## ΛΟΓΟΙ ΠΟΥ ΕΞΑΛΕΙΦΟΥΝ ΤΟ ΑΞΙΟΠΟΙΝΟ

### Ι. Παραγραφή

#### Άρθρο 111

##### Χρόνος παραγραφής των εγκλημάτων

1. Το αξιόποino εξαλείφεται με την παραγραφή.
2. Τα κακουργήματα παραγράφονται: **α)** μετά είκοσι έτη αν ο νόμος προβλέπει για αυτά την ποινή του θανάτου ή της ισόβιας κάθειρξης· **β)** μετά δέκα πέντε έτη, σε κάθε άλλη περίπτωση.
3. Τα πλημμελήματα παραγράφονται μετά πέντε έτη.
4. Τα πταίσματα παραγράφονται μετά ένα έτος.
5. Οι ανωτέρω προθεσμίες υπολογίζονται κατά το ισχύον ημερολόγιο.
6. Αν ο νόμος ορίζει διαζευκτικά περισσότερες από μία ποινές, οι ανωτέρω προθεσμίες υπολογίζονται σύμφωνα με τη βαρύτερη απ' αυτές.

#### Άρθρο 112

##### Έναρξη του χρόνου παραγραφής των εγκλημάτων

Η προθεσμία της παραγραφής αρχίζει απ' την μέρα που τελέστηκε η αξιόποινη πράξη, «εκτός αν ορίζεται άλλως».

(Το άρθρ. 112 συμπλ. Ως άνω από το άρθρο 20 παρ. 5β του Ν 2331/1995)

#### Άρθρο 113

##### Αναστολή της παραγραφής των εγκλημάτων

1. Η προθεσμία της παραγραφής αναστέλλεται για όσο χρόνο σύμφωνα με διάταξη νόμου δεν μπορεί να αρχίσει ή να εξακολουθήσει η ποινική δίωξη.
2. Επίσης, η προθεσμία της παραγραφής αναστέλλεται για όσο χρονικό διάστημα διαρκεί η κύρια διαδικασία και έως ότου γίνει αμετάκλητη η καταδικαστική απόφαση.
3. Η κατά τις προηγούμενες παραγράφους αναστολή δεν μπορεί να διαρκέσει περισσότερο από πέντε χρόνια για τα κακουργήματα, τρία χρόνια για τα πλημμελήματα και ένα χρόνο για τα πταίσματα. Ο χρονικός περιορισμός της αναστολής δεν ισχύει οσάκις η αναβολή ή αναστολή της διώξεως έλαβε χώρα κατ' εφαρμογή του άρθρου 30 παρ. 2 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.
4. Αν για την ποινική δίωξη απαιτείται έγκληση, η έλλειψή της δεν αναστέλλει την παραγραφή.
5. Για εκκρεμείς υποθέσεις, ως προς τις οποίες συμπληρώνεται ο χρόνος της παραγραφής, κατ' εφαρμογή του παρόντος και των δύο προηγούμενων άρθρων, την παύση της ποινικής δίωξης μπορεί να τη διατάσσει με σύμφωνη γνώμη του εισαγγελέα εφετών ο αρμόδιος εισαγγελέας πλημμελειοδικών, θέτοντας τη δικογραφία στο αρχείο. (7\_

(ΤΟ άρθρ.113 αντικ., ως άνω, από το άρθρ.1 παρ. 6του Ν.2408 της 31.5/4.6.1996-ΦΕΚ 104, τ.Α').

## Άρθρο 114

### Χρόνος παραγραφής των ποινών που επιβλήθηκαν

Οι ποινές που επιβλήθηκαν αμετακλήτως, αν έμειναν ανεκτέλεστες παραγράφονται:

- α) η ποινή του θανάτου και η ισόβια κάθειρξη μετά τριάντα έτη,
- β) ο περιορισμός σε ψυχιατρικό κατάστημα (άρθρ. 38) και η κάθειρξη μετά είκοσι έτη,
- γ) η φυλάκιση, η χρηματική ποινή και ο περιορισμός σε ειδικό κατάστημα κράτησης νέων (άρθρο 54) μετά δέκα έτη.

(Η περίπτ. γ' αντικ., ως άνω, από το άρθρο 2παρ. 5 του Ν.3189 της 20/21.10.2003-ΦΕΚ243, τ.Α').

- δ) κάθε άλλη μικρότερη ποινή μετά δύο έτη.

## Άρθρο 115

### Έναρξη του χρόνου παραγραφής των ποινών

Η παραγραφή αρχίζει από την ημέρα που η απόφαση έγινε αμετάκλητη.

## Άρθρο 116

### Αναστολή της παραγραφής των ποινών

Η προθεσμία της παραγραφής αναστέλλεται: **α)** για όσο χρόνο, σύμφωνα με το νόμο, δεν μπορεί ν' αρχίσει ή να εξακολουθήσει η εκτέλεση της ποινής **β)** για όσο χρόνο, σύμφωνα με το άρθρο 99, έχει ανασταλεί η εκτέλεση ή έχει επιτραπεί η καταβολή με δόσεις της χρηματικής ποινής ή του προστίμου που επιβλήθηκε και **γ)** για όσο χρόνο διαρκεί η εκτέλεση κάποιου από τα μέτρα που προβλέπουν τα άρθρα 71 και 72.

## II. Παραίτηση από την έγκληση

## Άρθρο 117

### Μη υποβολή έγκλησης ή δήλωση παραίτησης από το δικαίωμα της έγκλησης

1. Όταν ο νόμος απαιτεί έγκληση για την ποινική δίωξη κάποιας αξιόποινης πράξης, το αξιόποινο εξαλείφεται αν ο δικαιούχος δεν υποβάλει την έγκληση μέσα σε τρεις μήνες από την ημέρα που έλαβε γνώση για την πράξη που τελέστηκε και για το πρόσωπο που την τέλεσε ή για έναν από τους συμμετόχους της.
2. Το ίδιο αποτέλεσμα συνεπάγεται και η ρητή δήλωση του δικαιούχου της έγκλησης ενώπιον της αρμόδιας αρχής, ότι παραιτείται από το δικαίωμα της έγκλησης.

## Άρθρο 118

### Πρόσωπα που έχουν δικαίωμα για έγκληση

1. Το δικαίωμα της έγκλησης ανήκει στον άμεσα παθόντα από την αξιόποινη πράξη, αν ο νόμος δεν ορίζει διαφορετικά με ειδική διάταξη.
2. Αν ο παθών δεν έχει συμπληρώσει το 12<sup>ο</sup> έτος της ηλικίας του ή τελεί υπό δικαστική απαγόρευση, το δικαίωμα της έγκλησης έχει ο νόμιμος αντιπρόσωπός του. Αν ο παθών έχει συμπληρώσει το 12<sup>ο</sup> έτος της ηλικίας του, το δικαίωμα της έγκλησης έχουν και ο παθών και ο νόμιμος αντιπρόσωπός του, και μετά τη συμπλήρωση του 17<sup>ου</sup> έτους της ηλικίας του το δικαίωμα αυτό το έχει μόνον ο παθών.
3. Αν δύο ή περισσότεροι έχουν δικαίωμα έγκλησης, το δικαίωμα αυτό είναι αυτοτελές για τον καθένα.
4. Μετά το θάνατο του παθόντος, το δικαίωμα της έγκλησης μεταβιβάζεται στο σύζυγο που ζει και στα τέκνα του και, αν δεν έχει σύζυγο και τέκνα στους γονείς του.

5. Για τις αξιόποινες πράξεις που έγιναν εναντίον του Προέδρου της Δημοκρατίας ή εκείνου που ασκεί την προεδρική εξουσία, αν οι πράξεις διώκονται με έγκληση, η δίωξη γίνεται με αίτηση του Υπουργού της Δικαιοσύνης.

### **Άρθρο 119**

#### **Αδιαίρετο της έγκλησης**

Η ποινική δίωξη ασκείται εναντίον όλων των συμμετόχων του εγκλήματος, και αν ακόμη η έγκληση που υποβλήθηκε στρέφεται εναντίον ενός από αυτούς.

### **Άρθρο 120**

#### **Ανάκληση της έγκλησης**

1. Αυτός που υπέβαλε την έγκληση μπορεί να την ανακαλέσει, με τους όρους που ορίζει ο Κώδικας Ποινικής Δικονομίας.
2. Η ανάκληση που έγινε για έναν από τους συμμετόχους της πράξης έχει συνέπεια την παύση της ποινικής δίωξης και των υπολοίπων, αν και αυτοί διώκονται με έγκληση.
3. Η ανάκληση δεν έχει κανένα αποτέλεσμα για τον κατηγορούμενο που δηλώνει προς την αρχή ότι δεν την αποδέχεται. Μετά την ανάκληση της έγκλησης που υποβλήθηκε δεν μπορεί να υποβληθεί νέα.

# ΟΓΔΟΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

## Ειδικές Διατάξεις για ανηλίκους

(άρθρο 1 Ν 3189 της 20/21-10-2003 ΦΕΚ-243 τ.Α')

### Άρθρο 121

#### Ορισμοί

1. Στο κεφάλαιο αυτό με τον όρο ανήλικοι εννοούνται αυτοί που ,κατά το χρόνο τέλεσης της πράξης, έχουν ηλικία μεταξύ του όγδοου και του δέκατου όγδοου έτους της ηλικίας τους συμπληρωμένων.
2. Οι ανήλικοι υποβάλλονται σε αναμορφωτικά ή θεραπευτικά μέτρα ή σε ποινικό σφροονιστικό σύμφωνα με τις διατάξεις των επομένων άρθρων.

### Άρθρο 122

#### Αναμορφωτικά μέτρα

1. Αναμορφωτικά μέτρα είναι: α) η επίπληξη του ανηλίκου, β) η ανάθεση της υπεύθυνης επιμέλειας του ανηλίκου στους γονείς ή στους επιτρόπους του, γ) η ανάθεση της υπεύθυνης επιμέλειας του ανηλίκου σε ανάδοχη οικογένεια, δ) η ανάθεση της επιμέλειας του ανηλίκου σε προστατευτικές εταιρείες ή σε ιδρύματα ανηλίκων ή σε επιμελητές ανηλίκων, ε) η συνδιαλλαγή μεταξύ ανηλίκου δράστη και θύματος για έκφραση συγγνώμης και εν γένει για εξώδικη διευθέτηση των συνεπειών της πράξης, στ) η αποζημίωση του θύματος ή η κατ' άλλον τρόπο άρση ή μείωση των συνεπειών της πράξης από τον ανήλικο, ζ) η παροχή κοινωφελούς εργασίας από τον ανήλικο, η) η παρακολούθηση από τον ανήλικο κοινωνικών και ψυχολογικών προγραμμάτων σε κρατικούς, δημοτικούς, κοινοτικούς ή ιδιωτικούς φορείς, θ) η φοίτηση του ανηλίκου σε σχολές επαγγελματικής ή άλλης εκπαίδευσης ή κατάρτισης, ι) η παρακολούθηση από τον ανήλικο ειδικών προγραμμάτων κυκλοφοριακής αγωγής, ια) η ανάθεση της εντατικής επιμέλειας και επιτήρησης του ανηλίκου σε προστατευτικές εταιρείες ή σε επιμελητές ανηλίκων και ιβ) η τοποθέτηση του ανηλίκου σε κατάλληλο κρατικό, δημοτικό, κοινοτικό ή ιδιωτικό ίδρυμα αγωγής.
2. Σε κάθε περίπτωση ως πρόσθετο αναμορφωτικό μέτρο μπορεί να επιβληθούν επιπλέον υποχρεώσεις που αφορούν τον τρόπο ζωής του ανηλίκου ή τη διαπαιδαγώγησή του. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις μπορεί να επιβληθούν δύο ή περισσότερα από τα μέτρα που προβλέπονται στις περιπτώσεις α' έως και ια' της προηγούμενης παραγράφου.
3. Στην απόφαση του δικαστηρίου ορίζεται η μέγιστη διάρκεια του αναμορφωτικού μέτρου».

### Άρθρο 123

#### Θεραπευτικά μέτρα

1. Αν η κατάσταση του ανηλίκου απαιτεί ιδιαίτερη μεταχείριση, ιδίως αν πάσχει από ψυχική ασθένεια ή τελεί σε νοσηρή διατάραξη των πνευματικών του λειτουργιών ή από οργανική νόσο ή κατάσταση που του δημιουργεί σοβαρή σωματική δυσλειτουργία ή του έχει γίνει έξη η χρήση οινόπνευματων ποτών ή ναρκωτικών ουσιών και δεν μπορεί να την αποβάλει με τις δικές του δυνάμεις ή εμφανίζει ανώμαλη καθυστέρηση στην πνευματική και την ηθική του ανάπτυξη, το δικαστήριο διατάσσει: α) την ανάθεση της υπεύθυνης επιμέλειας του ανηλίκου στους γονείς, στους επιτρόπους του ή στην ανάδοχη οικογένεια, β) την ανάθεση της επιμέλειας του ανηλίκου σε προστατευτικές εταιρείες ή σε επιμελητές ανηλίκων, γ) την παρακολούθηση

συμβουλευτικού θεραπευτικού προγράμματος από τον ανήλικο και δ) την παραπομπή του ανηλίκου σε θεραπευτικό ή άλλο κατάλληλο κατάστημα. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις μπορεί να επιβληθούν τα μέτρα που προβλέπονται στις περιπτώσεις α' ή β' σε συνδυασμό με το μέτρο που προβλέπεται στην περίπτωση γ'.

2. Τα θεραπευτικά μέτρα διατάσσονται ύστερα από προηγούμενη διάγνωση και γνωμοδότηση από εξειδικευμένη ομάδα ιατρών, ψυχολόγων και κοινωνικών λειτουργών, οι οποίοι, κατά περίπτωση, υπάγονται σε Μονάδα του Υπουργείου Δικαιοσύνης ή σε ιατρικά κέντρα υγείας ή κρατικά νοσηλευτικά ιδρύματα.

3. Αν ο ανήλικος είναι χρήστης ναρκωτικών και αν η χρήση τού έχει γίνει έξη και δεν μπορεί να την αποβάλει με τις δικές του δυνάμεις, το δικαστήριο πριν επιβάλει θεραπευτικά μέτρα που προβλέπονται στην παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου διατάσσει ψυχιατρική πραγματογνωμοσύνη και εργαστηριακή εξέταση, σύμφωνα με το άρθρο 13 παράγραφος 2 του Ν. 1729/1987».

## **Άρθρο 124**

### **Μεταβολή ή άρση μέτρων**

1. Το δικαστήριο που δίκασε μπορεί οποτεδήποτε να αντικαταστήσει τα αναμορφωτικά μέτρα που επέβαλε με άλλο, αν το κρίνει αναγκαίο. Αν τα μέτρα εκπλήρωσαν το σκοπό τους, τα αίρει
2. Το ίδιο μπορεί να πράξει και για τα θεραπευτικά μέτρα, ύστερα από γνωμοδότηση σύμφωνα με το άρθρο 123 παρ. 2.
3. Το δικαστήριο αντικαθιστά τα αναμορφωτικά μέτρα με θεραπευτικά, ύστερα από γνωμοδότηση, σύμφωνα με το άρθρο 123 παράγραφος 2.
4. Η συνδρομή των προϋποθέσεων αντικατάστασης ή άρσης των αναμορφωτικών ή θεραπευτικών μέτρων ελέγχεται από το δικαστήριο το αργότερο μετά την πάροδο ενός έτους από την επιβολή τους.»

## **Άρθρο 125**

### **Διάρκεια μέτρων**

1. Τα αναμορφωτικά μέτρα που επέβαλε το δικαστήριο παύουν αυτοδικαίως, όταν ο ανήλικος συμπληρώσει το δέκατο όγδοο έτος της ηλικίας. Το δικαστήριο μπορεί, με ειδικά αιτιολογημένη απόφασή του, να παρατείνει τα μέτρα, το πολύ μέχρι τη συμπλήρωση του εικοστού πρώτου έτους της ηλικίας του ανηλίκου.
2. Τα θεραπευτικά μέτρα επιτρέπεται να παραταθούν και μετά το δέκατο όγδοο έτος, ύστερα από γνωμοδότηση, σύμφωνα με το άρθρο 123 παράγραφος 2, το πολύ μέχρι τη συμπλήρωση του εικοστού πρώτου έτους της ηλικίας του ανηλίκου.»

## **Άρθρο 126**

### **Ανήλικοι ποινικά υπεύθυνοι**

1. Η αξιόποινη πράξη που τελέστηκε από ανήλικο οκτώ έως δεκατριών ετών δεν καταλογίζεται σε αυτόν.
2. Σε ανήλικο που τέλεσε αξιόποινη πράξη χωρίς να έχει συμπληρώσει το δέκατο τρίτο έτος της ηλικίας του επιβάλλονται μόνο αναμορφωτικά ή θεραπευτικά μέτρα.

3. Σε ανήλικο που τέλεσε αξιόποινη πράξη και έχει συμπληρώσει το δέκατο τρίτο έτος της ηλικίας του επιβάλλονται αναμορφωτικά ή θεραπευτικά μέτρα, αν δεν υπάρχει περίπτωση να υποβληθεί ο ανήλικος σε ποινικό σωφρονισμό κατά το επόμενο άρθρο ».

### **Άρθρο 127**

#### **Ανήλικοι ποινικά υπεύθυνοι**

1. Αν το δικαστήριο ερευνώντας τις περιστάσεις υπό τις οποίες τελέστηκε η πράξη και την όλη προσωπικότητα του ανηλίκου που έχει συμπληρώσει το δέκατο τρίτο έτος της ηλικίας του κρίνει ότι είναι αναγκαίος ο ποινικός σωφρονισμός του για να συγκρατηθεί από την τέλεση νέων αξιόποινων πράξεων, τον καταδικάζει σε περιορισμό σε ειδικό κατάστημα κράτησης νέων.
2. Στην απόφαση του δικαστηρίου ορίζεται επακριβώς ο χρόνος παραμονής του ανηλίκου στο κατάστημα αυτό σύμφωνα με το άρθρο 54».

### **Άρθρο 128**

#### **Πταίσματα ανηλίκων**

Αν η πράξη που τέλεσε ο ανήλικος συνιστά πταίσμα, εφαρμόζονται μόνο τα αναμορφωτικά μέτρα υπό στοιχεία α', β' και ι' της παραγράφου 1 του άρθρου 122.»

### **Άρθρο 129**

#### **Ανάλυση υπό όρο**

1. Με τη λήξη του ημίσεως της ποινής του περιορισμού σε ειδικό κατάστημα κράτησης νέων, η οποία έχει επιβληθεί, το δικαστήριο απολύει τον ανήλικο, κατά τα οριζόμενα παρακάτω. Στην απόφαση για την απόλυση υπό όρο ορίζεται ο χρόνος της δοκιμασίας, που δεν μπορεί να υπερβαίνει το υπόλοιπο της ποινής.
2. Η απόλυση υπό όρο χορηγείται οπωσδήποτε, εκτός αν κριθεί με ειδική αιτιολογία ότι η διαγωγή του ανηλίκου κατά την έκτιση της ποινής καθιστά απολύτως αναγκαία τη συνέχιση της κράτησής του, για να αποτραπεί η τέλεση από αυτόν νέων αξιόποινων πράξεων. Για τη χορήγηση της υπό όρο απόλυσης η διεύθυνση του καταστήματος στο οποίο κρατείται ο ανήλικος υποβάλλει αίτηση μαζί με έκθεση της κοινωνικής υπηρεσίας του καταστήματος μόλις συμπληρωθεί η έκτιση του ημίσεως της επιβληθείσας ποινής.
3. Η απόλυση υπό όρο μπορεί να χορηγηθεί και πριν από την έκτιση του ημίσεως της ποινής που έχει επιβληθεί, μόνο για σπουδαίους λόγους και εφόσον έχει εκτιθεί πραγματικά το ένα τρίτο αυτής.
4. Για τη χορήγηση της υπό όρο απόλυσης, ως ποινή που εκτίθηκε θεωρείται και αυτή που υπολογίστηκε ευεργετικά σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις. Η απόλυση υπό όρο δεν μπορεί να χορηγηθεί, αν ο ανήλικος δεν έχει παραμείνει σε ειδικό κατάστημα κράτησης νέων για χρονικό διάστημα ίσο με το ένα τρίτο της ποινής που έχει επιβληθεί.
5. Στον απολυόμενο μπορεί να επιβληθούν κατά τη διάρκεια του χρόνου δοκιμασίας του υποχρεώσεις που αφορούντων τρόπο ζωής του και ιδίως τον τόπο διαμονής, τη διαπαιδαγώγηση ή την παρακολούθηση εγκεκριμένου από το νόμο θεραπευτικού προγράμματος ψυχικής απεξάρτησης από ναρκωτικές ή άλλες οινοπνευματώδεις ουσίες. Στον αλλοδαπό απολυόμενο μπορεί να διαταχθεί και η απέλασή του στη χώρα από την οποία προέρχεται, εκτός αν η οικογένειά του διαμένει νομίμως στην Ελλάδα ή η απέλασή του είναι ανέφικτη. Αν ο απολυόμενος παραβιάσει τους όρους εφαρμόζεται αναλογικώς το άρθρο 107.

6. Αν ο απολυόμενος κατά το χρόνο δοκιμασίας του καταδικασθεί για κακούργημα ή πλημμέλημα από δόλο, η απόλυση αίρεται και εφαρμόζεται το άρθρο 132.

7. Αν μετά την απόλυση παρέλθει ο χρόνος δοκιμασίας τον οποίο όρισε η απόφαση χωρίς να γίνει ανάκληση, η ποινή θεωρείται ότι εκτίθηκε.

8. Αρμόδιο για την απόλυση του ανηλίκου και την ανάκληση της υπό όρο απόλυσης είναι το Τριμελές Δικαστήριο Ανηλίκων στο Πλημμελειοδικείο του τόπου όπου εκτίετε ο περιορισμός σε ειδικό κατάστημα κράτησης νέων.

9. Αν ανήλικος κατά τη διάρκεια του περιορισμού του σε ειδικό κατάστημα κράτησης νέων για έγκλημα του άρθρου 5 του Ν. 1729/1987, όπως ισχύει, ή για έγκλημα που φέρεται ότι τελέστηκε για να διευκολυνθεί η χρήση ναρκωτικών ουσιών, παρακολούθησε επιτυχώς εγκεκριμένο συμβουλευτικό πρόγραμμα και υπάρχει δήλωση από τον υπεύθυνο αναγνωρισμένου προγράμματος ψυχικής απεξάρτησης ότι γίνεται δεκτός σε αυτό, η παρακολούθηση αυτή συνιστά σπουδαίο λόγο για πρόωρη απόλυση υπό όρο με την έννοια της παραγράφου 3. Οι υπεύθυνοι του εκτός καταστήματος προγράμματος ψυχικής απεξάρτησης έχουν την υποχρέωση να ενημερώνουν ανά δίμηνο τη δικαστική αρχή για τη συνεπή παρακολούθηση του προγράμματος από τον εν λόγω ανήλικο ή για την επιτυχή ολοκλήρωση του προγράμματος και χωρίς καθυστέρηση για την αδικαιολόγητη διακοπή της παρακολούθησής του. Στην περίπτωση διακοπής ανακαλείται η υπό όρο απόλυση.

10. Ανη αίτηση για απόλυση υπό όρο δεν γίνει δεκτή, νέα αίτηση μπορεί να υποβληθεί μετά δύο μήνες από την απόρριψη, εκτός αν υπάρξουν νέα στοιχεία».

### **Άρθρο 130**

#### **Ανήλικοι που δικάζονται μετά την συμπλήρωση του 17<sup>ου</sup> έτους**

1. Αν ανήλικος που έχει συμπληρώσει το δέκατο τρίτο έτος της ηλικίας του τέλεσε αξιόποινη πράξη και εισάγεται σε δίκη μετά τη συμπλήρωση του δέκατου όγδοου έτους, το δικαστήριο μπορεί, αντί για περιορισμό σε ειδικό κατάστημα κράτησης νέων, να επιβάλει την ποινή που προβλέπεται για την πράξη που τελέστηκε, ελαττωμένη, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 83. Τούτο γίνεται, αν το δικαστήριο κρίνει ότι, αν και ο ποινικός σφραγισμός του ανηλίκου είναι αναγκαίος, δεν είναι όμως σκόπιμος ο περιορισμός του σε ειδικό κατάστημα κράτησης νέων.
2. Οι στερητικές της ελευθερίας ποινές που επιβλήθηκαν σύμφωνα με την προηγούμενη παράγραφο δεν συνεπάγονται σε καμία περίπτωση τη στέρηση των πολιτικών δικαιωμάτων ή την παραπομπή σε κατάστημα εργασίας.
3. Κατά γενικό κανόνα οι κατάδικοι αυτοί κρατούνται χωριστά από άλλους ενήλικους κατάδικους.»

### **4. Άρθρο 131**

#### **Έναρξη εκτέλεσης της απόφασης μετά τη συμπλήρωση του 17<sup>ου</sup> έτους**

1. Αν ο καταδικασμένος σε περιορισμό σε ειδικό κατάστημα κράτησης νέων συμπλήρωσε το δέκατο όγδοο έτος της ηλικίας του, πριν αρχίσει η εκτέλεση της απόφασης, το δικαστήριο που δίκασε, αν κρίνει ότι ο περιορισμός αυτός δεν είναι σκόπιμος, μπορεί να τον αντικαταστήσει με την ποινή που προβλέπεται στο προηγούμενο άρθρο.
2. Αν ο καταδικασμένος συμπλήρωσε το εικοστό πρώτο έτος της ηλικίας του, η αντικατάσταση του περιορισμού κατά την παράγραφο 1 είναι υποχρεωτική.

3. Οι παράγραφοι 2 και 3 του προηγούμενου άρθρου ισχύουν και στις περιπτώσεις του άρθρου αυτού.»

## **Άρθρο 132**

### **Συρροή**

1. Αν ο κρατούμενος σε ειδικό κατάστημα κράτησης νέων διαπράξει αξιόποινη πράξη πριν συμπληρώσει το δέκατο όγδοο έτος της ηλικίας του ή αν συντρέξει άλλη περίπτωση συρροής κατά το άρθρο 97, το δικαστήριο επαυξάνει την ποινή που του είχε καθορίσει με την προηγούμενη απόφασή του χωρίς να υπερβεί τα όρια του άρθρου 54.

2. Αν ο κρατούμενος σε ειδικό κατάστημα κράτησης νέων διαπράξει αξιόποινη πράξη μετά τη συμπλήρωση του δέκατου όγδου έτους της ηλικίας του:

α) Εφόσον η ποινή που προσδιορίστηκε για την πράξη αυτή είναι πρόσκαιρη κάθειρξη, το δικαστήριο επιβάλλει συνολική ποινή κάθειρξης επαυξημένη. Η επαύξηση της κάθειρξης δεν μπορεί να είναι κατώτερη από το ήμισυ της ποινής που είχε καθορίσει η προηγούμενη απόφαση του δικαστηρίου. Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται οι διατάξεις του άρθρου 94 παρ. 1.

β) Αν η ποινή που επιβλήθηκε για τη νέα πράξη είναι ηπιότερη από την πρόσκαιρη κάθειρξη, το δικαστήριο επαυξάνει την ποινή που είχε καθορίσει με προηγούμενη απόφαση, όχι όμως πέρα από το ανώτατο όριο περιορισμού, το οποίο ορίζεται στο άρθρο 54.»

## **Άρθρο 133**

### **Εγκληματίες μετεφηβικής ηλικίας**

Το δικαστήριο μπορεί να επιβάλει ποινή ελαττωμένη (άρθρο 83) σε όποιον, κατά το χρόνο που τέλεσε αξιόποινη πράξη, είχε συμπληρώσει το δέκατο όγδοο, όχι όμως και το εικοστό πρώτο έτος της ηλικίας του. Στην περίπτωση αυτή εφαρμόζονται οι διατάξεις των παραγράφων 2 και 3 του άρθρου 130».

(Ο τίτλος του ογδού κεφαλαίου και τα άρθρα 121-133 αντικ., ως άνω, από το άρθρο 1 του Ν. 3189 της 20/21.10.2003-ΦΕΚ243, τ.Α').